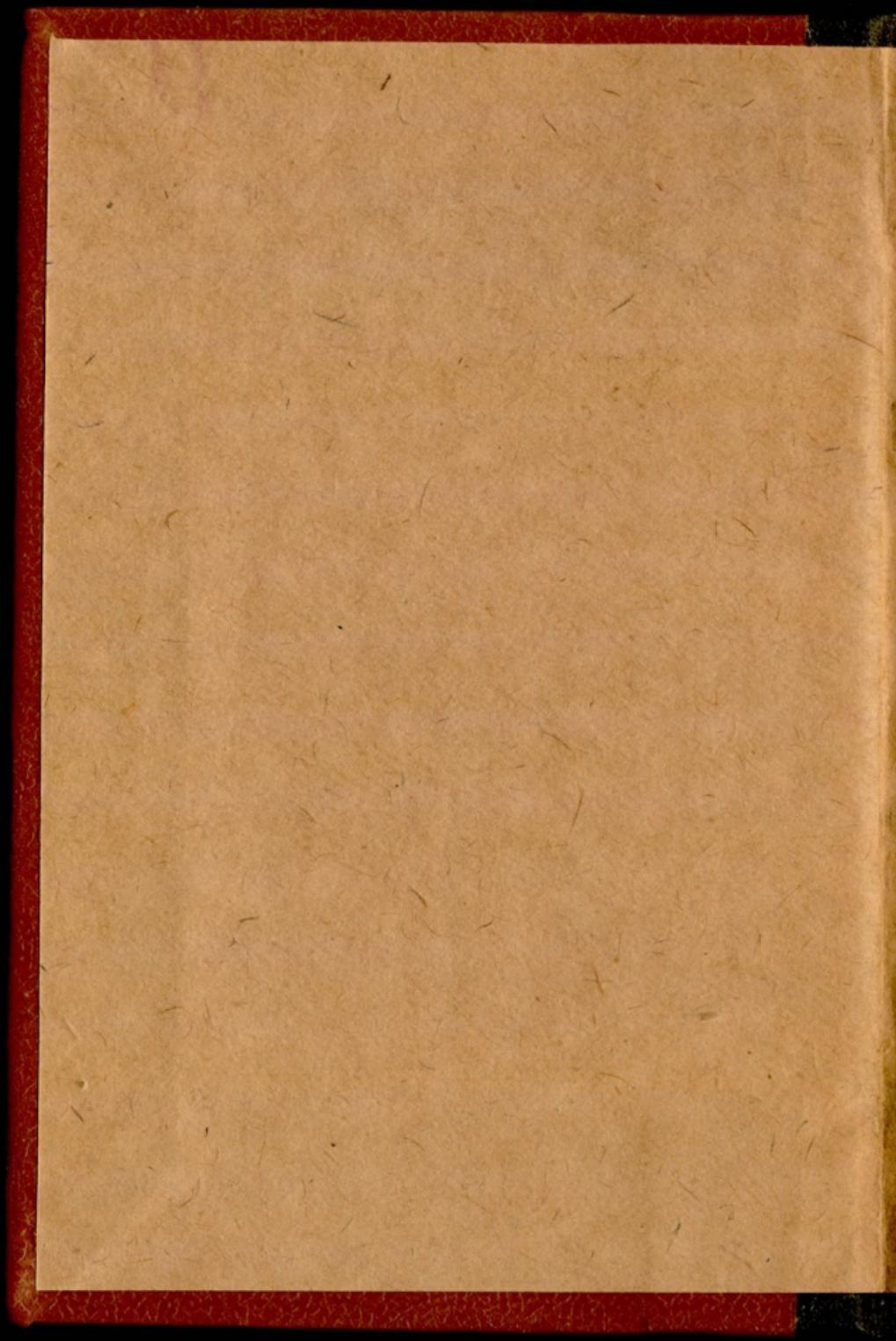
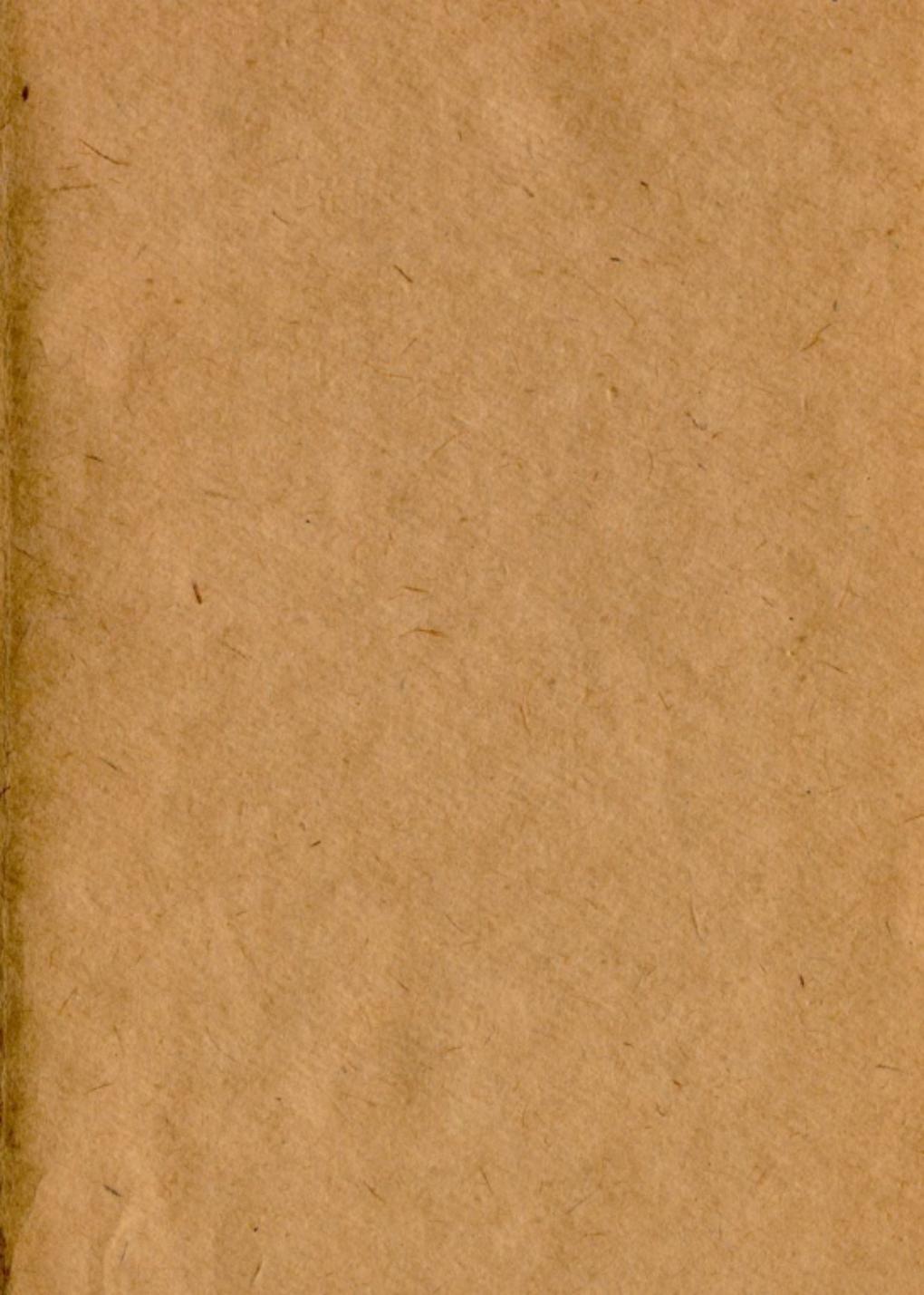


959

9 153

Бретонский  
кодекс 1916г.  
40 1916г.







059  
У453

Ціна 15 коп.

Український  
календарь  
на 1916 рік.

# Видавництво: „Дзвін“

## випустило такі видання:

„Дзвін“. Збірник I . . . . .	1.10
Леся Українка твори Том I . . . . .	1.20
В. Винниченко. Твори. Книжка IV . . . . .	1.00
"              "              "              V . . . . .	1.00
"              "              "              VI . . . . .	1.25
"              "              "              VII . . . . .	1.00
"              "              "              IX . . . . .	1.35
"              "              "              Молода кров. комедія на 4 дії—	50
"              "              "              Брехня, п'єса на 3 дії —	50
Л. Юркевич. Національна справа і робітництво—	15
"              "              Кляси і суспільство . . . . .	20
"              "              Кооперація і робітництво . . . . .	30
М. Вороний. Піричні поезії. Том I . . . . .	80
С. Черкасенко. Казка старого млина. Драма.—	50
В. Левинський. Нарис розвитку українського руху в Галич. З передмовою Л. Юркевича—	80

## Дрібна бібліотека.

В. Винниченко. Біля машини. Оповід. . . . .	— 8
"              Фед'ко халамидник . . . . .	— 10
"              Кузь та Грицунь . . . . .	— 10
"              Уміркований та щирий . . . . .	— 5
Про лихі пошести, та як боротися з ними . . . . .	— 10
С. Тодосієнко. Розмова про школу . . . . .	— 4
С. Подолянин Українець за кордоном і мандрівка в минуле . . . . .	— 6
Б. Лазаревський. Святий город. Опов. . . . .	— 8

## Головні склади видавництва:

- 1) Харьків. Петровськ. пер. 18 Українська Книгарня
- 2) в Укр. Книгар. [був. Кіев. Стар.] Київ Безаковська, 8
- 3) в крамниці „Час“, Київ. Володимирська 53.
- 4) в укр. книг. Катеринодар, Катерининська, 34.
- 5) в укр. книг. Слово Екатерин., Полицейська, 59.

059  
У-453  
4576.

сн. 1948 р.  
11/532

# Український календарь

на 1916 рік.

(високосний).



КАТЕРИНОСЛАВ

Друкарня бувш. „Прогрессъ“ М. Г. Вейсмана.

1915 рік.

39537 119

Державна історична  
бібліотека УРСР

059(2)

АКБШИГЕРНН

Я ПЛЭНДАРА

1916 bik БН

(БНСОНОЧНН).



КАТЕПННОЧНВ

Удостоен золотой медали "Художник", W. T. Bergman

1916 bik

### Дні неприсутственні.

- Січень:** 1 (пятн.) Нов. Рік. 6 (сер.) Богоявлення (Водохреща).
- Лютий:** 2 (вівт.) Стрітення. 19 і 20 (пятн. і суб) Масници.
- Березіль:** 25 (пятн.) Благовіщення.
- Квітень:** 3 Вербна неділя. 7, 8, 9 (четв.. пятн. і суб.) на страс. тижні. 10, 11, 12 нед., понед., і вівт. Великдень. 23 (суб.) Іменини Цар. Олександри Федоровни.
- Травень:** 6 (пятн.) Народження ІМПЕРТОРА Миколая Олександровича. 9 (понед.) св Миколая. 14 (суб.) Царське Коронування; 19 (четв.) Вознесення. 25 (сер.) Народження Цариці Олександри Федоровни 29, 30 (нед., пон.) Зелені свята.
- Червень:** 29 (сер.) св. ап. Петра і Павла.
- Липень:** 22 (пят.) Іменини Цариці Марії Федоровни. 30 (суб.) Народження Наслідника Цесаревича Олексія Миколаєвича.
- Серпень:** 6 (суб.) Спаса. 15 (понед) Перша Пречиста, 29 (пон.) Усікновення голови Івана Хрестителя. 30 вівт. св. Олекс. Невського.
- Вересень:** 8 [чет.] Народження Пресв. Богородиці [Друга Пречиста]. 14 [сер.] Воздвиження Честного Хреста. 26 [пон.] св. Іоанна Богослова.
- Жовтень:** 1 [суб.] Покрова. 5 [сер.] Іменини Наслідника Цесаревича Олексія Миколаєвича. 21 [пят] Вступлення на престол Його Величності Миколая II; 22 [суб] Казанської Ікони Божої Матері.
- Листопад:** 14 [пон] Народження Цариці Марії Федоровни; 21 [пон] Введення у Храм Пресв. Богородиці.
- Грудень:** 6 [вів.] Іменини Його Величності Царя Миколая Олександровича. 25—27 [четв., пят., суб.] Різдво Христове.

III. Березіль	II. Лютий	I. Січень		Дні в тижні		IV. Квітень	V. Травень	VI. Червень							
		Неділя.	Понеділок:	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя.	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота
		1	2	3	4	5	6		1	2	3	4	5	6	7
	6	7	8	9	10	11	12	13	7	8	9	10	11	12	13
	13	14	15	16	17	18	19	20	14	15	16	17	18	19	20
	20	21	22	23	24	25	26	27	21	22	23	24	25	26	27
	27	28	29	30	31				28	29	30	31			
		10	11	12	13	14	15	16	10	11	12	13	14	15	16
		17	18	19	20	21	22	23	17	18	19	20	21	22	23
		24	25	26	27	28	29	30	24	25	26	27	28	29	30
		31							1	2	3	4	5	6	7

IX. Вересень		VIII. Серпень		VII. Липень		Дні в тижні	
4	5	6	7	8	9	10	Неділя.
11	12	13	14	15	16	17	Понеділок
18	19	20	21	22	23	24	Вівторок
25	26	27	28	29	30	31	Середа
							Четвер
							П'ятниця
							Субота
X. Жовтень		XI. Листопад		XII. Грудень		Дні в тижні	
7	8	9	10	11	12	13	Неділя.
14	15	16	17	18	19	20	Понеділок
21	22	23	24	25	26	27	Вівторок
28	29	30	31				Середа
							Четвер
							П'ятниця
							Субота
1	2	3	4	5	6	7	1
11	12	13	14	15	16	17	2
18	19	20	21	22	23	24	3
25	26	27	28	29	30		
2	3	4	5	6	7	8	1
9	10	11	12	13	14	15	2
16	17	18	19	20	21	22	3
23	24	25	26	27	28	29	
30	31						

## Дні, в які не можна вінчати.

- На передодні середи, п'ятниці, неділі, свята та ще на передодні Вступлення на престол; Коронування Імператора.
- На масниці, у Великій піст та на Великдень.
- У Петрівку, у Спасівку, а також на передодні Усікновення та на саме Усікновення.
- У Пилипівку та різдвяними святами [аж до б-го січня].

## Пасхалія,

що наказує, коли якого року прийдуться пости, м'ясници, велигодні і інши свята з цього року до 1925-го

Року Божого	Тижні Дні	Різдвяні масници	Початок масници	Січень	Лютий	Лютий	Березиль	Березиль	Квітень	Квітень	Травень	Травень	Червень	Червень	Пасхалія, Пилипів Днів
<b>1916</b>	7 3	—	14 21	—	—	—	—	—	10	—	19	29	—	—	3 2
1917	6 1	—	5 12	—	—	—	—	2	—	11	21	—	—	4 3	
1918	9 —	—	25 —	4	—	—	22	—	—	31	—	10	—	1 4	
1919	6 6	—	10 17	—	—	—	7	—	—	16	26	—	—	3 5	
<b>1920</b>	5 5	—	2 9	—	29	—	—	—	—	7	17	—	—	5 —	
1921	8 3	—	21 28	—	—	—	18	—	—	27	—	6	2 1		
1922	6 9	—	6 13	—	—	—	3	—	—	12	22	—	—	4 2	
1923	5 1	29	—	5	—	26	—	—	—	4	14	—	—	5 3	
<b>1924</b>	8 —	—	18 25	—	—	—	14	—	—	23	—	2	—	2 5	
1925	6 8	—	9 16	—	—	—	6	—	—	15	25	—	—	3 6	

Місяць СІЧЕНЬ (Январь) має 31 день.

Дні	С. ст.	Н. ст.
+ Пт.	1 14	Обрізання Господнє. Новий Рік. Св. Василія Великого.
С.	2 15	св. Сильвестра папи рим. Муч. Феогена еп., Іуліанії
Н.	3 16	св. прор. Малахій. Мч. Гордія.
П.	4 17	собор. св. 70 ап. пр. Феоктиста. Мч. Зосими і Афанасія.
В.	5 18	2 св. вечір. Смч. Феоктиста і Феони. пр. Григорія Критського.
С.	6 19	<b>Богоявлення.</b> Водохрець.
+ Ч.	7 20	соб. св. Івана Хрестителя. Пр. Феодосія Углицького.
Пт.	8 21	пр. Георгія Хозев. і Омельяна. пр. Григорія Іллі Антонія.
С.	9 22	мч. Поліевкта. Св. Филиппа митр., Петра еп.
Н.	10 23	св. Григорія Ніського. пр. Павла. Св. Маркіяна.
+ Пн.	11 24	пр. Феодосія Великого. пр. Михаїла.
В.	12 25	мч. Татіяни. Св. Савви серб., пр. Євпраксії. Мч. Петра.
Ср.	13 26	мч. Єрмила, Стратоника і Петра. пр. Іакова.
Ч.	14 27	пр. отець в Синаї Й Раїф ізбієн.: Ісаї, Мойсея та інш.
Пт.	15 28	пр. Павла Фивейського, Іоана Кунцника.
С.	16 29	мч. Неона, Леонили. Пр. Максима, ієрея в Тотьми.
+ Н.	17 30	пр. Антонія Великого.
Пн.	18 31	св. Афанасія і Кирила Олександра, пр. Маркіяна.
В.	19 1	пр. Макарія Єгипт., Мак, Олекс. Макарія Печер.
Ср.	20 2	пр. Євфимія Великого. Мч. Васса, Євтихія, Євсевія.
Ч.	21 3	пр. Макеїма Мч. Неофита, Анастасія, Єгенія.
Пт.	22 4	св. ап. Тимофія Пмч. Анаст. Персіян, Мч. Георгія.
С.	23 5	смч. Клиmentа. Св. Павлина. пр. Геннадія. Агафангела.
Н.	24 6	пр. Ксенії і Мч. Вавили. пр. Македонія.
+ Пн.	25 7	с. Григ. Богос. Ік. Б. М., „Утоли моя печалі“.
В.	26 8	пр. Ксеноф., Марії, Аркадія, Іоана, Сімеона спов.
+ Ср.	27 9	перенесення мощів. св. Іоана Злат. арх. царегр.
Ч.	28 10	пр. Ефрема Сиріна, Ефрема печер. Паладія.
Пт.	29 11	св. мч. Іgnatія Богоносця. пр. Лаврентія печер.
+ С.	30 12	св. Василія Вел., Григорія Богосл. і Іоана Злат.
Н.	31 13	мч. Кира і Іоана, Евдокії Виктора і Никифора.

Дн.	С. ст.	ІІ. ст.	Місяць <b>ЛЮТИЙ</b> (Февраль) має 29 днів.
Пн.	1	14	св. мч. Трифона. Пр. Петра галатійського.
+ В.	2	15	<b>Стрітення Господа Нашого Ісуса Христа.</b>
С.	3	16	св. і пр. Сімеона і Анни мч. Адріяна, Власія.
Ч.	4	17	пр. Ісидора, Кир. Св. кн. Георгія Пр. Микол. спов.
Пт.	5	18	св. Феодосія чернігів., мч. Агафії і Феодулії.
С.	6	19	пр. Вукола мч. Іуліана. Св. Фотія патр. Констан. мч. Максима.
Н.	7	20	пр. Парfenія ламисакійськ. і Луки Елладського.
Пн.	8	21	вмч. Феод. Стратилата, Захарія пр. Серповиця.
В.	9	22	св. мч. Ник. Мч. Маркела, Филагрія і Панкратія.
С.	10	23	св. мч. Харлампія, Валентини і Павли. пр. Прохора печерського.
Ч.	11	24	св. мч. Власія. Св. Федори. пр. Дмитрія прилуцьког.
+ Пт.	12	24	св. Мелетія св. Олексія митр. моск., преп. Марії.
С.	13	26	пр. Мартиніана, Зої, Симеона мироточ. Фотинії.
+ Н.	14	27	Неділя мясопустна св. Кирила, Ісаакія печ. Аврамія, еп. Михаїла.
Пн.	15	28	початок масниці св. ап. Онисима пр. Пафнуція.
В.	16	29	св. мч. Памфіла, Валента, Павла Селевка, Даниила.
С.	17	1	св. вмч. Федора Тирона, обр. моц. мч. Міни.
Ч.	18	2	св. Льва папи рим. св. Флавіана пат. царг. Агапита еп.
Пт.	19	3	св. Архипа і Филимона пр. Макарія сповідн.
С.	20	4	св. Льва еп. катанськ., св Агафона папи рим.
Н.	21	5	Неділя сиропустна (пущення) пр. Тимофія св. Евстафія і Георгія.
Пн.	22	6	пр. Афанасія спов. мч. Маврикія.
В.	23	7	св. Полікарпа, пр. Іоана, Антіоха; Мойсея.
С.	24	8, і 2	обрітення чест. глави Іоана Хрестителя.
Ч.	25	9	св. Тарасія архиеписк. Константин.
Пт.	26	10	св. Порfirія газеськ. архиеп., св. мч. Севастіана.
С.	27	11	св. Прокопія, пр. Тита печерського.
Н.	28	12	Неділя 1-а велик. посту (православія) пр. Василія сповідн., Марини, св. мч. Нестора.
Пн.	29	13	пр. Кассіяна римлянина.

Місяць **БЕРЕЗІЛЬ** (Март) має 31 день.

Дні	С. ст.	П. ст.
В.	1 14	пмч. Євдокії, мч. Нестора, Маркелла, Антонія.
Ср.	2 15	свм. Федота еп. Кирин. св. Арсенія, пр. Агафона.
Ч.	3 16	св. мч. Євтропія, Клеоника і Василиска.
Пн.	4 17	пр. Герасима, св. Вячеслава, мч. Павла і Іуліанії.
С.	5 18	мч. Конона Ісавра, Євлампія і Марка, Євлогія пр.
Н.	6 19	Неділя 2-а вел. п. св. 42 мч. в Амморец, пр. Аркадія.
Пн.	7 20	св. мч. Єфрема, Василія і Євгенія, пр. Павла.
В.	8 21	пр. Феофілакта, смч. Федорита, Дометія.
+ Ср.	9 22	св. 40 мч. севастійськ., св. Кесарія бр. св. Григорія Бог.
Ч.	10 23	св. мч. Кодрата, Кипріана, Діонисія, Павла.
Пт.	11 24	св. Софронія, пр. Євфимія Ар. Новгор.
С.	12 25	пр. Феофана, св. Григорія Двоеслова.
Н.	13 26	Неділя 3-а вел. п. (середохрестя) пер. моц. Никифора мч. Олександра.
Пн.	14 27	пр. Венедикта, св. Феогноста. <i>Ростислава</i>
В.	15 28	мч. Агапія, Олександра і Нижандра.
Ср.	16 29	св. мч. Савина, Папи, св. Серапіона.
+ Ч.	17 30	пр. Олексія чоловіка Божого.
Пт.	18 31	св. Кирила архиеп. Єрусал., пр. Євкарпія.
С.	19 1	св. мч. Хрисанфа і Дарії, Клавдія.
Н.	20 2	Нед. 4-а вел. п. (похвальна) пр. Іоанна, Сергія.
Пн.	21 3	св. сповід. Іакова еп., Фоми патр. конст.
В.	22 4	свмч. Василія, пр. Ісаакія монаха.
Ср.	23 5	пмч. Никона еп. мч. Філіпа, Ліді.
Ч.	24 6	св. Артемона, пр. Іакова й Захарії. Артемія.
Пт.	25 7	<b>Благовіщення Пресвятої Богородиці.</b>
+ С.	26 8	Собор. Архангела Гавриїла, смч. Іринея.
Н.	27 9	Нед. 5-а велика, пос. мч. Матрони, смч. Мануїла.
Пн.	28 10	пр. Ілларіона й Стефана. мч. Йони.
В.	29 11	Похвала Богородиці. св. Марка, Кирила, Іоанна.
Ср.	30 12	пр. Іоанна Ліствичника, Зосими еп. Сир.
Ч.	31 13	смч. Іпатія, Ік. Б. М. Іверської мч. Веніамина.

**Місяць КВІТЕНЬ** (Апріль) має 30 днів.

Дні	С. ст.	Н. ст.	
Пт.	1	14	пр. Марії Єгипт.. Свфимія Сузд. і Авраама Болгар.
С.	2	15	субота Лазаря, пр. Тита чуд. св. мч. Полікарпа.
			Неділя 6-та вел. посту (Вербна).
Н.	3	16	<b>Вход в Єрусалим Гос. Наш. Іисуса Хр.</b> пр. Микити.
Пн.	4	17	пр. Йосифа ієнописця, Георгія безмовн., Зосими.
В.	5	18	мч. Агофонода, пр. Марка афин., Платона.
С.	6	19	св. Мефодія, архієп. Моравського.
Ч.	7	20	(Чистий четверг) св. Георгія пр. Данила.
Пт.	8	21	св. ап. Иродіона, Агава, св. Целестина.
С.	9	22	мч. Свспіхія, та ін. 270 пмч. Вадима.
			Неділя Великодня.
+ Н.	10	23	<b>Пасха Христова</b> (Великдень), св. мч. Терентія.
			Африкана, Максима, Зинона, Олексан. Федора.
Пн.	11	24	смч. Антипи, пр. Іоанна. мч. Мартініана.
В.	12	25	св. Василія спов. пр. Ісаакія Сиріна мч. Давида.
С.	13	26	смч. Артемона.
Ч.	14	27	св. Март. спов. мч. Антонія, Іоанна, Светафія.
Пт.	15	28	св. ап. Аристарха, Пуда і Трофима мч. Савви.
С.	16	29	св. мч. Агапії, Іринії, і Хіонії, св. мч. Леоніда.
Н.	17	30	Неділя пров. Фоми і д. 1-й вмч. Симона, Ананії пр. Зосими.
Пн.	18	1	пр. Іоанна. св. Кузьми, св. мч. Викт., Авксентія.
В.	19	2	пр. Іоанна св. Георгія і Трифона, мч. Христофора.
С.	20	3	пр. Федора і Анастасія, св. Григорія.
Ч.	21	4	свм. Януарія, мч. Фавста Федора, Свтихія.
Пт.	22	5	пр. Федора, Виталія, ап. Луки і Клиmenta.
+ С.	23	6	св. вмч. Георгія Побідоносця, мч. Анатолія, Цар. Олексан. Іменит. ії Вел. Цар. Олек Федоровнї
Н.	24	7	Неділя 3-а (Миров), мч. Савви, пр. Єлизавети, Леонтія, Лонгіана.
Пн.	25	8	св. ап. і єв. Марка, пр. Сільвестра обнор.
В.	26	9	смч. Василія, св. Стефана, Глафіри лівн.
С.	27	10	св. ап. Симеона, сродн. Гоел. пр Степана печ.
Ч.	28	11	св. ап. Іоанна і Сосинатра, св. Кирила, Виталія.
Пт.	29	12	св. 9-ти мч. Феогнида, Руфа та інших. пр. Мемк.
С.	30	13	св. ап. Іакова, брата св. ап. Іоанна Бог. мч. Маке.

Місяць ТРАВЕНЬ (Має) має 31 день.

Дні	Св. ст.	Іл. ст.
		Неділя 4-а Розелабленного гл. 3-й.
+ Н.	1 14	св. пр. Ієремії Смч. Макарія митр. київ.
Пн.	2 15	св. Афанасія вел. пер. мощ. блгв. кн. Бориса і Гліба.
+ В.	3 16	пр. Федосія печерського й Петра єпископа.
С.	4 17	мч. Пелагії свм. Еразма.
Ч.	5 18	св. Ірини пр. Адріана.
+ Пт.	6 19	Нарож. Імператора Миколая Александр. св. Іова мч. Діонісія.
С.	7 20	мч. Акаакія пр. Нила Сорськ.
		Неділя 5-а (Самарянина) гл. 4-й.
+ Н.	8 21	св. Єванг. Іоана Богосл. пр. Арсенія великого.
+ П.	9 22	пер. мощ. св. Миколая Чудотв. пр. Ісаї мч. Христоф.
В.	10 23	св. ап. Симона Зилота пр. Ісидори юр. мч. Опісима.
+ С.	11 24	св. уч. славянських. Кирила і Мефодія.
Ч.	12 25	св. Епифанія і Германа, патр. Константина.
Пт.	13 26	мч. Гликерії дівн. св. Георгія сповідника.
+ С.	14 27	Царське Коронув. св вмч. Ісидора, пр. Микити церськ.. Серапіона.
		Неділя 6-а (Сліпого), гл. 5-й.
Н.	15 28	пр. Пахомія вел., Евфросина св. Ісаї чуд. печ.
Пн.	16 29	пр Федора Ефрема Музи отроков.
В.	17 30	св. ап. Андроника, св. Степана.
С.	18 31	св. мч. Петра, Діонісія, Андрея, Павла, Христини.
+ Ч.	19 1	<b>Вознесення Господнє</b> (Віщестя) св. мч. Патрикія св. Іоана готеськ.
Пт.	20 2	мч. Фалалія і Аскалона.
+ С.	21 3	св. рівноап. Констант. і Олени св. кн. Констант.
		Неділя 7-а (св. отців) гл. 6-й.
Н.	22 4	св. мч. Василиска.
Пн.	23 5	св. спов. Михаїла еп. і Леонтія еп.
В.	24 6	пр. Симеона Стовпника, Микити, Фавста.
+ С.	25 7	З обрітення гл. св. Іоана Хрест. смч. Ферапонта.
Ч.	26 8	св. ап. Карпа і Алфея вмч. Георгія Нового.
Пт.	27 9	св. мч. Ферапонта, мч. Феодори, Дідіма.
С.	28 10	св. Микити сповідника, Ігнатія.
		Неділя 8-а [Клечальна] гл. 7-й.
+ Н.	29 11	<b>День св. Троїці</b> (Зел. свята) мч. Федосій діви.
+ Пн.	30 12	<b>День св. Духа.</b> пр. Ісаакія далматського.
В.	31 13	св. ап. Ерма мч. Ермія і Філософа.

Дні	Н. ст.	С. ст.	Місяць ЧЕРВЕНЬ [Юнь] має 30 днів.
С.	14	14	мч. Іустини, Харитона.
Ч.	15	2	св. Никифора спов. вмч. Іоана новаго.
Пт.	16	3	мч. Клавдія, Іпатія, Діонісія, Лукіана, Павли діви.
С.	17	4	св. Митроф. пр. Зосими Киїк. Прест. Мефод. Пісн.
			Неділя 1-а після Тройці [усіх святих] гл. 8-й.
Н.	18	5	св. мч. Дорофея мч. Маркіяна, Никандра, Аполо- на, Леоніда.
Пн.	19	6	прп. Висар. і Іларіона пмч. дів. Сусанни, Фекли.
В.	20	7	мч. Федота, Кириана, Калерії, Марії.
С.	21	8	вмч. Федора Стратилата св. Ефрема, прп. Зосими.
Ч.	22	9	св. Кирила арх. Олекс. мч. Фекли, Марфи і Марії.
Пт.	23	10	св. мч. Тимофея еп. пруськ. мч. Антонини діви.
С.	24	11	св. ап. Варфоломея і Варнави.
			Неділя 2-а після Тройці гл. 1-й.
Н.	25	12	прп. Онуфр. вел. Петра Афонськ. Арсенія Конев.
П.	26	13	мч. Акилина й Антонини, Трифілія прп. Анни.
В.	27	14	св. пр. Елесея, св. Мефодія, патр. Констант.
С.	28	15	св. Іоанн митр. моск. св прп. Аммоса.
Ч.	29	16	св. Тихона еп. амафун. мч. Тигрія і Евтропія.
Пт.	30	17	мч. Мануїла, Савелла й Ісмаїла.
С.	1	18	мч. Леонтія, Інатія і Феодула ік. Б. М. Боголюбськ.
			Неділя 3-а після Тройці гл. 2-й.
Н.	2	19	св. ап. Іуди, брата Господня мч. Зосими.
П.	3	20	св. мч. Мефодія еп. патаре. св. Левкія еп.
В.	4	21	мч. Іуліана тарсійс. св. Терентія еп. іконійського.
С.	5	22	смч. Евсевія еп. Самосатс. мч. Зинона Галактіона і Зини.
Ч.	6	23	мч. Агринини, Урвана. Престав. Артемія Веркол.
Пт.	7	24	нарож. предт. й Хрест. Госп. Іоана [Івана Купайла] мч. Ероса.
С.	8	25	имч. Февронії діви св. Давида і Евфросинії.
			Неділя 4-а після Тройці гл. 3-й.
Н.	9	26	прп. Давида і Іоанна еп. Готськ. св. Діонісія.
Пн.	10	27	прп. Самшеона, св. Севира пресвитера.
В.	11	28	св. Кира і Іоана прп. Германа, Гавла і Сергія.
С.	12	29	св. апостолів Петра і Павла.
Ч.	13	30	собор дванадцяти апостолів.

Місяць **ЛІПЕНЬ** (Юль) має 31 день.

Дні	С. ст.	ст. Е.
Пт.	1	14 св. чудотв. і безсребр. Кузьми і Дем'яна. прп. Петра.
+ С.	2	15 Покр. різн. Пресв. Богородиці, св. Фотія митр. київ. Ік. Б. М. Ахтирської.
Н.	3	16 Неділя 5-а Гл. 4-й, мч. Іакінфа, Мокія, Марка св. Анатолія.
Пн.	4	17 св. Андрея Критськ. прп. Євфимія чудотв., Марфи.
+ В.	5	18 прп. Афанасія Афонськ. пр. Сергія радон. мч. Анни.
Ср.	6	19 прп. Сисоя Велик. мч. Ісавра і Іннокентія, Луцькії дівн.
Ч.	7	20 прп. Фоми і Акакія, преставл. євдокії книгіні.
+ Пт.	8	21 вмч. Прокопія, Прокон. юрод. Ік. Б. М. Казанської.
С.	9	22 смч. Панкратія і Кирила, св. Федора Едеськ.
		Неділя 6-а після Тройці. Гл. 5-й
+ Н.	10	23 прп. Ант. печерськ. мч. Леонтія, Данила, Віанора.
Пн.	11	24 мч. євфимії Блаж. Ольги вел. кн. київської.
В.	12	25 мч. Прокла і Іларія, Іоанна, Марії. прп. Арсенія.
Ср.	13	26 собор. св. арханг. Гаврила, прп. Стефана, мч. Серапіона.
Ч.	14	27 св. ап. Акилли. прп. Онисима чудотв. мч. Іуста.
+ Пт.	15	28 св. рівноап. кн. Володимира, мч. Кирика і Іуліти.
С.	16	29 смч. Афиногена, мч. Павла і Юлії діви.
		Неділя 7-а після Тройці. Гл. 6-й.
Н.	17	30 вмч. Марини, перенес. мощ. прп. Лазаря.
+ Пн.	18	31 мч. Ємеліяна, прп. Іоанна многостр. печерськ.
В.	19	1 прп. Макрини і Дія св. Романа князя.
+ Ср.	20	2 св. прор. Іллі, прп. Авраамія галицьк. чудотворця.
Ч.	21	3 прп. Симеона юрод. і Іоана піст. св. прп. єзекіїля.
+ Пт.	22	4 імен. Іі Вел. Цар. Марії Федоровни, св. рівноап. Марії Магдалини.
С.	23	5 мч. Троф., Феофила із ними 13 мч. смч. Аполинар.
		Неділя 8-а після Тройці. Гл. 7-й.
+ Н.	24	6 мч. Христини, св. блгв. кн. Бориса і Гліба.
Пн.	25	7 Успіння св. Анни, матері Богород. св. Олімпіади.
В.	26	8 смч. Єрмолая, прп. Моисея Угр., імч. Параскеви.
+ Ср.	27	9 вмч. Пантелеїм., св. блаж. Миколая прп. Анфиси.
Ч.	28	10 св. ап. Прох., Никан., Тим. і Пармена, мч. Акакія.
Пт.	29	11 мч. Калиника, Серафими і Федотії.
+ С.	30	12 Нарожд. Наслід Цес. Олек. Микол. св. ап. Сили.
		13 Неділя 9-а після Тройці Гл. 8-й.
Н.	31	св. і првд. євдокима Каппадокіяна, мч. Іуліти.

Дні	С. ст.	Н. ст.	Місяць СЕРПЕНЬ (Августъ) має 31 день.
+ Пн.	1	14	Початок спас Происх. древ. чест. Христа мч. Мак.
В.	2	15	пер. мощ. св. пер. архид. Стефана. Никодима.
Ср.	3	16	пр. Ісаак. Далмата і Фавста. Антонія римл. Кузими
Ч.	4	17	св. 7 отроків в Ефесі. мч. Свдокій.
Пн.	5	18	мч. Євсигнія смч. Февія св. првд. Нонні.
С.	6	19	Преображення Господне (Спас).
			Неділя 10-а після Тройці гл. 1-й.
Н.	7	20	пр мч Дометія при. Пимена печерськ. і Ора.
Пн.	8	21	св. Ємел. спов. і Мирона сп. крит. пр. Григор ікон.
+ В.	9	22	св. ап. Матфія мч. Антоній Олександр. Марії.
Ср.	10	23	мч. Лаврентія, архідіак., Сикста, папи рим.
Ч.	11	24	мч. Євила і Сусанин діви імч. Федора і Вас. печ.
Пт.	12	25	мч. Фотія, Аникити, Намфія і Капитона.
С.	13	26	при. Макеяма. Тихона. мч. Конкордія. Б.М. Страс
			Неділя 11-а після Тройці гл. 2-й.
+ Пн.	14	27	св. пр. Михея перен. мощ. св. Федосія печерськ.
+ Пн.	15	28	Успіння Пресв. Богород. (Перша Пре ч.) кінець спас.
+ В.	16	29	перен. в Конст. Нерукотв. обр. Госп. мч. Деоміда
Ср.	17	30	мч. Мирона прес. і Іуліані при. Алипія печ.
Ч.	18	31	мч. Флора і Лавра св. Іоанна. патр. константи.
Пт.	19	1	мч. Андрея Стратилата, Тимофія и Фекли.
С.	20	2	св. пр. Самуила. мч. Севира і Мемнона.
			Неділя 12-а після Тройці гл. 3-й.
Н.	21	3	св. ап. Фадея при Авраамія печ. мч. Вассн.
Пн.	22	4	мч. Агафоника. Харисима смч. Афанасія.
В.	23	5	мч. Луїша смч. Іринея сп. лагд. преп. Євтихія і Флорентія.
Ср.	24	6	смч. Євтиха перен. мощ. св. Петра, митр. київськ.
Ч.	25	7	св. ап. Ваофодомея і Тіті. св. Мини патр. Царегр.
Пт.	26	8	мч. Адріяна і Наталії. при. Адріяна Ондрусов.
С.	27	9	при. Пимена Велик. смч. Кукши. мч. Анфиси.
			Неділя 13-а після Тройці гл. 4-й
+ Пн.	28	10	при. Мойсея Мурина. Соб. преп. отець печ. св. пр. Анни.
+ Пн.	29	11	Усікновення глави св. Іоанна Предт. і Хрест. Госп.
+ В.	30	12	перен. мощ. св. блгв. кн. Олександра Невського.
+ Ср.	31	13	положення пояса пресв. Богородиці св. мч. Кипріяна сп. карф.

Місяць **ВЕРЕСЕНЬ** (Сентябрь) має 30 днів.

Дні	С. ст.	П. ст.	
Ч.	1 14	пр. Симеона Столпника і матері йго Марфи.	
Пт.	2 15	мч. Маманта, Федота, Леонида, св. Іоана постн.	
С.	3 16	смч. Анфима мч. Феофила, Дорофея, Петра, Домни.	
		Неділя 14-а після Тройці гл. 5-й.	
Н.	4 17	смч. Вавили св прор. Мойсея.	
Пн.	5 18	св. пр. Захарії і правд. Елісавети.	
В.	6 19	Спомін, святкування чуда архистр. Михаїла.	
С.	7 20	мч. Созонта і Евпіхія св. Іоанна арх. Новгор.	
Ч.	8 21	<b>Народження Пресвятої Богородиці.</b> (Друга Пречиста)	
Пт.	9 22	св. богоотець Іоаким і Анна Блаж. Микити.	
С.	10 23	мч. Минодори, Митродори і Нимфодори.	
		Неділя 15-а після Тройці, гл. 6-й	
Н.	11 24	при. Федори і Евфросина мч. І, Діодора й Дмитрія.	
Пн.	12 25	смч. Автонома і Корнута мч. Федора Алекс.	
В.	13 26	мч. Іллі, Серафіона, Лукіяна, Леонтія і Валеріяна.	
С.	14 27	<b>Воздвиж. Честного і Животвор. Хреста</b> (день пістн).	
Ч.	15 28	вмч. Микити мч. Порфирія, Максима,	
Пт.	16 29	вмч. Евфимія мч. Людмили, Виктора, св. Кипріяна.	
С.	17 30	мч. Софії і трохій дочок.: Віри, Надії і Любови.	
		Неділя 16-а після Тройці, гл. 7-й.	
Н.	18 1	мч. Евменія, мч Софії, Аріядни й Ірини.	
Пн.	19 2	мч. Трофима, Савватія і Доримедонта.	
В.	20 3	вмч. Евстафія Плакиди мч. кн. Михаїла.	
С.	21 4	св. ап. Кондрата св. Дмитрія митр. ростовського.	
Ч.	22 5	собор. преп. отців, що в близж. київ печер. мч. Фоки.	
Пт.	23 6	Зачаття предт. й Хрестит. Іоана мч. Іоана.	
С.	24 7	св. перв. мч. Фекли, при. Кондрія й Никандра	
		Неділя 17-а після Тройці гл. 8-й	
Н.	25 8	при. Евфросинії, Преставл. Сергія Радонежського.	
Пн.	26 9	<b>представл. св. ап. і еванг. Іоана Богослова.</b>	
В.	27 10	мч. Калистрата й Епихарії, св. Савватія Соловецького.	
С.	28 11	пр. Харитона, Убієніє св. Вячеслава кн. чеського.	
Ч.	29 12	пр. Кирика одителінка і Феофана Милостивого.	
Пт.	30 13	смч. Григорія св. Михаїла митр. київського.	

Дні	С. ст.	Ш. ст.	Місяць <b>ЖОВТЕНЬ</b> [Октябрь] має 31 день.
С.	1 14		<b>Покр. Пресв.Богор.</b> (Покр.) св. ап. Ананій при. Романа
			Неділя 18-а після Тройці гл. 1-й.
Н.	2 15		смч. Кириліана, мч. Іустини, св. Андрея юродив.
Пн.	3 16		смч. Діонісія Арсоп., при. Іоана Хозевита.
В.	4 17		смч. Іерофея обріт. мощ. Гурія і Варсонофія.
С.	5 18		Імен. Насліди. Цесар. мч. Харитини св. Петра,
Ч.			Олексія, Іони.
	6 19		св. апостола Хоми.
Іт.	7 20		мч. Сергія, і Вакха пр. Сергія ічкерськ.
С.	8 21		пр. Нелагії й Таїсії.
			Неділя 19-а після Тройці гл. 2-й.
+ Н.	9 22		св. ап. Іакова Алфеєва, пр. Андроника й Афанасія.
Пн.	10 23		мч. Евлампія і Евлампії, пр. Феофила і Вассіяна.
В.	11 24		св. ап. Филипа при. Феофана печ. мч. Зінаїди.
С.	12 25		мч. Прова, Тараха, Андрон. й Домники св. Косьми
+ Ч.	13 26		мч. Карпа і Веніаміна, пр. Микити сповіді.
Пт.	14 27		мч. Назарія, Гервасія і Протасія пр. Параскеви.
С.	15 28		пр. Евфимія Нового.
			Неділя 20-а після Тройці гл. 3-й.
Н.	16 29		мч. Лонгина сотника.
Пн.	17 30		св пр. Осії і пр. мч. Андрея Критського св, Лазаря
+ В.	18 31		мч. безср. Кузьми і Дем'яна.
С.	19 1		св. ап. і еванг. Луки пр. Іуліана мч. Марина.
Ч.	20 2		св. пр. Іоіля пр. Іоана Рильськ. Блаж. Клеопатри.
+ Пт.	21 3		вмч. Артемія св. пр. Артемія Єрковльск.
+ С.	22 4		<b>Казанської ікони Богомат.</b> св. рівноап. Оверкія мч. Зотика.
			Неділя 21-а після Тройці гл. 4-й.
Н.	23 5		св. ап. Іакова, брата Господ. св. Іакова, Ігнатія.
Пн.	24 6		мч. Арефій Сиклеткії св. Афанасія Констант.
В.	25 7		мч. Маркіяна, Мартирий й Анастасія.
С.	26 8		вмч. Дмитрія Солунського, пр. Афанасія.
Ч.	27 9		пч. Нестора і Канетолини, пр. Нестора літон.
Пт.	28 10		мч. Терентія, Неоніли Параскеви, Максима.
С.	29 11		пр. мч Анастасії римл. пр. Аврамія, Марії і Анні.
			Неділя 22-а після Тройці. гл. 5-й.
Н.	30 12		смч. Зіновія, мч. Зиновії й Анастасії.
Пн.	31 13		св. ап. Стахія, Амплія й Норк. пр. Спир.: Марви.

Місяць **ЛІСТОПАД** (Ноябрь) має 30 днів.

Дні С. Н.	ст. ст.	
В.	1 14	св. чуд. і безср. Кузьми і Дем'яна, мч. Гуланії.
Ср.	2 15	мч. Акиндина і Елпидифора, прп. Маркіяна.
Ч.	3 16	мч. Акепсима еписк., Іосифа пресвіт.
Пт.	4 17	прп. Іоанникія Великого, мч. Никандра еп.
С.	5 18	мч. Галактіона і Епистимії, св. Іони.
		Неділя 23-а після Тройці. Гл. 6-й.
Н.	6 19	св. Павла спов. мч. Александри, Клавдії, Матрони.
Пн.	7 20	мч. Іерона із ними 33, прп. Лазаря.
+ В.	8 21	собор. св. Архистратига Михаїла.
Ср.	9 22	мч. Онисифора і Порфирія, прп. Матрони.
Ч.	10 23	св. ап. Ераст, Олімпа, Родіона мч. Ореста.
Пт.	11 24	мч. Мини, Виктора, Вікентія і Степаниди.
С.	12 25	св. Іоанна Милостивого, прп. Нила постника.
		Неділя 24-а після Тройці Гл. 7-й.
Н.	13 26	св. Іоанна Злат. мч. Антонина, Никифора.
+ Пн.	14 27	Народд. Іі Вел. Цариці Марії Феодор. (Пущіння) св. ап. Филиппа.
+ В.	15 28	Початок пилипівки, мч. Гурія, Самона і Авива
Ср.	16 29	св. ап. і євангeliста Матфія.
Ч.	17 30	св. Григорія еп. неокасарійськаго, прп. Никона.
Д.		
Пт.	18 1	мч. Платона, Романа, отрока Варула й Алфея.
С.	19 2	св. прор. Авдія, мч. Варлаама, Ази, Ілодора.
		Неділя 25-а після Тройці. Гл. 8-й.
Н.	20 3	прп. Григорія, св. Прокла, мч. Євстафія.
+ Пн.	21 4	Вход в храм пресвятої Богородиці. (Введення).
+ В.	22 5	св. ап. Филиппа і Архипа Убієн, блг. кн. Михаїла.
Ср.	23 6	св. Амфілохія. Благов. велик. кн. Олександра Невського.
Ч.	24 7	вмч. Катерини й Меркурія, мч. Августи.
Пт.	25 8	свмч. Клиmentа папи рим. і Петра.
С.	26 9	прп. Алипія і Іакова, св. Іонкентія.
		Неділя 26-а після Тройці. Гл. 1-й.
Н.	27 10	вмч. Іакова, св. Іакова, прп. Італадія і Романа.
Пн.	28 11	пмч. Стефана Нового, мч. Іринарха, Григорія.
В.	29 12	мч. Парамона із ними 370, прп. Нектарія печ.
+ Ср.	30 13	св. ап. Андрея Первозванного.

Дні	С. ст.	Н. ст.	Місяць ГРУДЕНЬ (Декабрь) має 31 день.
Ч.	1 14	св. пр. Наума св. Філарета милостивого.	
Пт.	2 15	св. пр. Аввакума, прип. Афанасія, Іоанна.	
С.	3 16	св. пр. Софронія, прип. Савви Звенигор.	
			Неділя 27-а після Тройці гл. 2-й.
+ Н.	4 17	вмч. Варвари, мч. Іулянії св. Іоанна еп.	
Пн.	5 18	прип. Саввы Освященного, св. Гурія.	
+ В.	6 19	св. Миколая Мирл Чуд. Іменини Його Веліч. Імп. Миколая II.	
С.	7 20	св. Амвросія, прип. Антонія, Нила і Іоанна,	
Ч.	8 21	пр. Потапія, св. ап. Софена, Онисифора.	
Пт.	9 22	Зачаття св. Анни, прип. Стефана св. Софона.	
+ С.	10 23	мч. Мини, Сримогена, прип. Хоми.	
			Неділя 28-а після Тройці гл. 3-й
Н.	11 24	прип. Данила Столпника і Луки.	
Пн.	12 25	прип. Спиридона, сми. Олександра.	
+ В.	13 26	мч. Євстратія, Авксентія, Євгенія,	
С.	14 27	мч. Фирса, Левкія, Филимона і Калиника.	
Ч.	15 28	смч. Елевферія, прип. Павла, св. Стефана.	
Пт.	16 29	св. пр. Аггея, мч. Марина, Блаж. цар. Феофані.	
С.	17 30	св. пр. Данила і Зотрі, Ананії, Азарі і Мисайл.	
			Неділя 29-а після Тройці гл. 4-й.
Н.	18 31	мч. Севастіяна, Зої, св. Модеста,	
Пн.	19 1	мч. Вонифатія, Іллі, пр. Григорія.	
В.	20 2	смч. Ігнатія Богоносця, св. Филогонія еп.	
С.	21 3	мч. Іуліанії, св. Петра митрополітів.	
Ч.	22 4	вмч. Анастасії, мч. Федотії, Євтихіяна.	
Пт.	23 5	св. 10-ти мч. на Криті св. Павла, Неок.	
С.	24 6	св. мч. Євгенії і Клавдії, прип. Миколай.	
			Неділя 30-а після Тройці гл. 5-й.
+ Н.	25 7	Різдво Господа Нашого Ісуса Христа.	
Пн.	26 8	собор Пресв. Богородиці, смч. Євфим, пр. Констан.	
+ В.	27 9	св. ап. первомч. Стефана, прип. Федора еп.	
С.	28 10	20 тис. мч в Нікомидії понадея, і Домки.	
Ч.	29 11	ев. 14 тис. младшу Вифлеемі євбієн, пр. Маркела.	
Пн.	30 12	мч. Аннії діви, св. ап. Тимона, пр. Федори.	
С.	31 13	прип. Меланії римлянки.	

## Російська Царська Фамилія.

Іого Імператорська Величність Царь **Миколай II Олександрович**, народився р. 1868.

Ії Імператорська Величність, Матір Царева Цариця **Марія Федоровна**, народилася р. 1847, була замужем за Царем **Олександром III**.

Ії Імператорська Величність Дружина Царева Цариця **Олександра Федоровна**, народилася р. 1872, дочка Гесенського Герцога Людовика IV, замужем з 14 грудня р. 1894.

**Царські діти:** Наслідник Престолу Царського Його Імператорське Височество Великий Князь Цесаревич **Олексій Миколайович**, народився р. 1904, Дочки: Іх Височества Великі Князівни: **Ольга Миколаївна**, народилася р. 1895, **Татіана Миколаївна**, народилася р. 1897, **Марія Миколаївна**, народилася р. 1899, **Анастасія Миколаївна**, народилася р. 1901.

— 19 —

## Почта и телеграф.

Прийому і видачі ріжного рода корреспонденції зовсім не буває в такі дні: на Новий Рік., Благовіщення (25 березіля), перший день Великодня, Коронування Іх Імператор. Величеств [14 травня], Св. Тройця, Імінини Царя (6 грудня) і перший день Різдва (25 грудня).

### Почтові операції відбуваються в продовж двох годин.

9 січня, 2 лютого, 23 квітня, 6, 9 і 25 травня, 29 червня, 22 і 30 липня, 6, 15 і 29 серпня, 14 і 26 вересня, 1, 5, 21, 22 жовтня, 14 і 21 листопаду, 26 і 27 грудня, в суботу на масниці, в п'ятницю і суботу Страстного тижня, на другий день Великодня, в день Вознесення, на 1-й день Зелених свят. і у всій неділі.

Телеграми приймаються по містах і станціях у всякий час, по селях і містечках до 7 годин вечора.

1. Листи можуть бути прості, рекомендовані (заказні) й грошові.

А. Прості листи Коли загубиться простий лист, поча за те не відповідає. Такі листи можуть бути: одкриті і закриті. 1) Одкриті (листовні картки) без конвертів; марка до них наліплюється як для городських так і для чужогородніх за 3 коп.; а з оплаченою відповідью 6 коп. Лист од адреси мусить бути виразно відділений. Писати їх можно і чорнилом і олівцем 2) Закриті листи в конвертах. Закриті листи бувають городські й чужогородні. До городських наліплюється марка за 3 коп. (5 коп.) \*), до

\* ) в скобках поставлені збільшені ціни на час війни.

чужегороднього—за 7 коп. (10 коп.) Oprіч того є ще листи закордонні, (заграничні). На такий лист треба марку за 10 коп. В закритих листах можна посыпати марки, документи, але не гроші.

**Б. Рекомендовані (заказні) листи.** „Заказувати“ можна і закриті листи і листовні картки. За рекомендацією (за заказ) додається окрім звичайної оплати, ще марка за 7 коп. (10 коп.), а за кордон—за 10 коп. На конверті вгорі треба писати „Заказное“, а нижче адреси (не обовязково) подати адресу того хто одсилає листа. За пропажу рекомендованого листа поча виплачує 10 карб. Гроші рекомендованім листом так само пересилати не можна.

**Вага** простого і рекомендованого листа в місті не більше 1 фун; чужогородні не більше 20 фун.

**ІІ. Грошові** листи здаються на почту в незаліплених конвертах, щоб чиновник міг полічити, скільки там грошей. (Листа читати він не має права). На конверті вгорі треба писати „Денежное“, а нижче словами зазначити, скільки грошей, далі пишеться, кому й куда ті гроші посилаються, а внизу під адресою подається адреса того, хто одсилає гроші. Гроші можна посылати паперами і монетою, але не більше мідними, як 9 коп., срібними 4 карб. 95 коп. і золотом 30 карб. Плата така: у вагових грошей по 7 (10) коп. за лот. 2) за „заказ“ 7 (10), або 10 коп.; 3) страхових по чверть коп. з кожного посыданого карбованця 4) за те, що запечатають сургучем—5 коп. (можна приносити свій сургуч). Коли гроші на почті пропадуть, то поча повинна їх вернути, а за для цього треба мати поштовий квіток; котрий видається чиновником, що приймає заказні і грошові листи.

**ІІІ. Посилання грошей з бланком (перевод).** За пересилку до 25 карб. платиться 15 коп.; впод 25 по-

100 карб.—25 коп.; більше 100 до 125 карб.—40 коп., а більше 125 до 200 карб.—50 коп. і т. д. На цьому бланку виразно пишеться „по поchtѣ“. Збоку на означеному місті пишеться, від кого гроші і звідки. З другого боку на означеній частині, на купоні, можна написати листа. Гроші можна посылати не тільки по поchtі, а й телеграфом. Плата за такий перевод береться, крім звичайної, як по поchtі, ще в размірі вартості телеграми в 20 слів. Сума перевода обмежується в Росії 5000 карб., а у Фінляндію 500 карб.

**IV. Пакунки** [посилки] бувають: бандерольні, цінні, заказні і без ціни. 1) під бандеролею посилаються: книги, газети, все друковане, ділові папери [рукописи], зразки краму та інше.

Бандеролі треба заділювати так, щоб поштовий чиновник міг витягти і подивитись, що там є.

Плата за пересилку бандеролі **в місті** за все друковане до 1 лота 1 коп., а важче—за кожні 8 лот—2 коп.; **чужогородні** за кожні 4 лота—2 коп.; **за ділові папери і зразки краму** за кожні 4 лота—2 коп., найменьша плата 7 (10) коп. за заказні бандеролі на 7 (10) коп. дорожче. **Вага:** все друковане і ділові папери—до 4 фун., а зразки краму та інче до 27 лот. 2) пакунки без ціни, заказні і цінні повинні бути в деревлянній скринці, чи зашиті в полотно, церату, шкуру і перевязані навхрест добрим мотузком. На цінних пишеться „цѣнная“, а далі словами, на яку саме суму.

Кожен пакунок здається на поchtу разом з окремим „сопроводительнымъ бланкомъ“, який продається на поchtі і коштує пів-копійки. Коли пропаде пакунок без ціни, то поchta не одповідає. У пакунок не вільно вкладти гроші і запечатані листи; за листи

береться штраф (1 карб. за 1 лот.), а гроши йдуть у казну. Важити поштовий пакунок може не більше як 3 дні в Європі та 10 днів в Сібірі і цінністю не більше 45000 карб. За посилки відомим важче 12 хунтів береться плата на віддаленість: 5 коп. за хунт на віддаленість 500 верст, 10 коп. від 500 до 1000 в., 20 коп. від 1000 до 2000 в., 25 коп. від 2000 до 3000 в., 30 коп. від 3000 до 4000 в., і 35 коп. від 4000 в. на який завгодно протяг. При пересильці в межах однії губернії, або області береться за кожний хунт зверху 12 хунтів в Європі, 5 коп. і в Азіатській — 10 коп.

B I C O M

В Європ. Росії з Закавказом.

до 2 х. від 2 до 7 х. від 7 до 12 х.

[1-й пояс] . . . . . 25 к. —р. 45 к. —р. 65 к.  
губернії області: Акмолинська, Закаспійська, Семипалатинська, Семирічинська, Сир-Дарійська, Тобольська, Томська, Тургайська і Ферганська,  
[2-й пояс] . . . . . 45 к. —р. 65 к. —р. 95 к.

губернії області: Амурська, Енісейська, Забайкальська, Іркутська, Приморська, Якутська, О-в Сахалин, Ірурск, в стіл. в Манджурії (3 пояс) 45 кло. р. 85 ож. 1 кр. 25 кр. між сусідніми поясами 45 к. + р. 85 ож. 1 кр. 25 к. через 1 пояс 65 кло 1 р. 25 ож. 1 кр. 85 кр.

**Доставка на дом** грошових і цінних пакетів і перевідків. Доставляється не більше 500 карб., береться 10 коп. Доставка на дом грошових і цінних пакетів з накладною платою не допускається. За доставку посилок до 12 хунт.—10 коп., від 12 хунт. до 1 пуда—20 коп.

**Корреспонденція з накладною платою.** Плата накладається на заказні відкриті й закриті листи, заказні бандеролі, цінні пакети і посилки. Посилаючий повинен зазначити, крім адреси, суму накладної плати прописью і цифрами. Накладна плата не може бути більш 5000 карб. За накладну плату береться, крім звичайних поштових зборів, по 2% з кожного карбов., але не менше як 10 коп. за одержання. Вісові, страхові і заказні збори беруться особо, по роду корреспонденції. Корреспонденція з накладною платою за кордон не приймається.

**Невидана** корреспонденція зберігається не більше 6 місяців з дня одержання, повернута ж з міста призначення в місто одержання з місяці.

### Т е л е г р а ф .

**V. Постоянна подепешна плата** 15 коп. з телеграмм (до закінчення війни 30 коп.)

**Пословна плата** за кожне слово в межах Європ. і Азіатської Росії [з Фінляндією] по 5 коп.; при переході телеграмми із меж Європ. в Азіат. і назад теж 5 коп. з міських телеграм—1 коп. За телеграмми в Манжурію—12 коп. за слово; **до закінчення війни:** а) для чужегородніх телеграм (в межах держави), по 7 коп. за слово; б) на ст. Китайської Східної залізниці—по 14 коп., в) в межах Фінляндії, по 15 пен-

ні (3<sup>3/4</sup> коп.) за слово; г) між ст. Китайської Східної залізниці—по 7 коп. за слово; д) для телеграм місцевих—по 2 коп. за слово.

За право одержувати телеграму з умовною адресою платиться 10 карб. в рік.

За срочну телеграму береться платня втрічі.

**Телеграми з де-кількома адресами** належать додаткової оплаті за кожну адресу і кожні 10 слів в телеграмі—15 коп.

**Закордонні телеграми** оплачуються тільки по кількості слів.

**Підкреслене слово** рахується за двоє слів.

**Слово**, в которому є більше 15 літер, рахується за 2-е слів.

**Оплачена відповідь** попереду адреси пишеться „отвѣт“ і кількість слів, напр.: „отвѣт 15“.

**Вказівки про особливі призначення телеграми** пишуться попереду адреси: „Дневная“ (доставляється тілько між 7 час. ранку і 10 час. веч.), „Довостребованія“, „В собствен. руки“, „Срочная“ „Срочн. отвѣт уплачено.“ (з подаючого береться особлива плата) „Извѣщеніе оплачено“ (подаючого повідомляють про те, що його телеграма вручена адресату, особлива плата], „Вслѣд“ (телегр. посилається слідом за відхавшим адресатом) і т. п.

**Поздравительні телеграми** на Новий Рік, Великдень, 17 Вересня приймаються раніше за 5 день. Спереду адреси пишеться слово „поздравительная“, котре в кількості платних слів не входе.

## Правила пересилки бранцям (військовим полоненим)

### листів, грошових переводів і посилок.

Грошові переводи, цінні листи і посилки вагою не більше 12 хунтів, з точною адресою бранця, можна здавати в кожнім почтово-телеграфнім відділі без оплати поштовими марками.

На той випадок колиб через якусь причину невдалось одправити гроши, або посилку так як сказано раніш, іх можно адресувати в центральне справочне бюро про військових бранців в Петроград. При чому на відрізному купоні грошевого перевода, або сопроводительної адреси посилки, треба писати точну адресу бранця. На посыльці, або грошевому переводі треба писати чітко: Петроград, Инженерная, 4. В Центральное справочное бюро о военно-плѣнных—для военно-плѣнного (імя, отчество, фамилія і точну адресу бранця). Всі поштові одправки на імя бюро (листи, грошові переводи і посилки) приймаються поштовими відділами і безплатно.

**В посилках бранцям можна посылати:** білизну, одіж, обув, табак, папироси, чай, сахарь, сухарі, бублички здобні, цукерки ріжні, крупу, макарони, насіння, оріхи, капчону рибу і ковбасу [ковбасу рекоменд. посылати лише в Австрію].

**Неможна посылати:** консерви в запаяних жестянках, ікру, горілку, ріжні примхи, метали ріжні і вироби з іх.

Навипадок якогось непорозуміння відносно пересилки листів чи грошей чи посилок треба звертатись за справками в Петроградське бюро, як що відправлена річ, була адресована через бюро, і прямо в поштовий відділ, коли річ адресувалась безпосереднье.

Вище зазначене центральне справочне бюро може робить справки по телеграфу про мешкання і здоров'я бранця, але за це беруться гроші в розмірі 6 карбованців.

Листи бранцям треба писати чітко і розбірливо і щоб можно було лігко читати іх цензурі.

Нерозбірливо написаний лист може затриматись і не дістатись по призначенню.

Хоч закриті листи і не заборонено посылати, але, зважаючи на те, що листів іде велика сила і що цензурують, як напою, так і німецькою, перевіряються раніше листовні картки (откритки) — ліпше всього посылати листовні картки, а не закриті листи.

Адреса, як на листах, так і на посилках і переводах пишеться латинськими літерами. Самі ж листи дозволяється писати російською, французькою і німецькою мовами.

Листовні картки для листування з бранцями продаються скрізь в поштових відділах.

Посилку треба закупорювати тільки в дерев'яний ящик, обшивати його полотном і перев'язувати добрим мотузком. Те що пересилається в посильці перевіряється на пошті, а через те дома не треба цілком забивати і зашивати посилку.

## Залізниця.

За проїзд у III-му класі плата береться: на протязі від 1 до 160 верстов за кожну версту по 1,<sub>475</sub> коп., з 161-шої до 300 верстов додається до плати 2 карб. 30 коп., за 160 верстов — по 0,<sub>9</sub> коп. з верстви; починаючи ж з 301 вер., рахунок іде не на верстви, а на „пояса”, — по 20 коп. за кожний, при чому неповний „пояс” все одно рахується за повний. Завбільшки ті пояси такі.

од 301 до 500 вер.— 8 пояс. по 25 верст. у кожному

501	"	710	"	— 7	"	30	"	
"	711	"	990	"	— 8	"	35	"
"	991	"	1510	"	— 13	"	40	"
"	1511	верстви	пояс	рахується	"	50	"	"

За проїзд у IV-му класі платиться половина ціни білета 3-го класу.

За проїзд у II-му класі плата береться в півтора рази більша, ніж за проїзд у III класі.

За проїзд у I-му класі платиться у  $2\frac{1}{2}$  рази більше ніж у II-му.

Діти до 5 літ за проїзд не платять нічого; а за дітей од 5 до 10 літ береться четверта частина того, що платить дорослий чоловік.

Багаж, що важить не більш як пуд на пасажира, перевозиться дурно в багажному вагоні; за інші ж кожн. 10 хун. (рахуючи неповні 10 хун. за повні) береться плата од 1 до 300 вер. по 0,<sub>575</sub> коп. з верстви; од 301 до 325 вер.—17,<sub>25</sub> і далі за кожний пояс по 1,<sub>475</sub> коп.

Пасажирськи білети мають силу як додалекости дороги:

од 1-шої до 225 в.—1 сут.	од 826 до 1125 вер.—4 сут.
" 226 " 525 " — 2 "	" 1126 " 1525 " — 5 "
" 526 " 825 " — 3 "	1 т. д. рахуючи по 400в. на с.

Про те, щоб спинитися в дорозі. Коли пасажирів треба спинитися на якійсь станції своєї подорожі, то він повинен про це заявити начальникові станції зараз, скоро спинився поїзд, і показати свого білего. Начальник станції робить на білеті помітку „Остановка, станція...“ [яка саме]. Потім, як сідати знов на поїзд, не пізніше як за 10 хвил, до отходу поїзда, пасажир повинен подати свого білета в касу, щоб там на йому наново зазначено дату й номер поїзда, яким він має іхати. Без такої зазначки білет не має сили.

**Увага.** Коли пасажир спиняється на тих станціях, де він переходить з одної залізниці на іншу, то заявляти про це не треба.

Про невиїзд у свій час. Коли трапиться, що пасажир не од'єде з тим поїздом, на який узяв білет, то щоб той білет не пропав, треба зараз же заявити про це начальникові станції, і він становить в такім разі на билеті штемпель «Остановка».

## Mіра, вага та гроші.

### I. Російська міра.

#### В а г а.

Берковець=10 пуд.

Пуд=40 хунт.

Хунт.=32 лоти=96 зол.

Лот=3 золотники.

Золотник=96 доль

Око=3 хунти.

#### Аптечна вага.

Хунт=7<sup>7</sup>/<sub>8</sub> звич. хунта.

“=84 золотники.

“=12 унцій.

Унція=8 драхм.

Драхма=3 скрупули.

Скрупул=20 гран.

#### Mіра на папір.

Стопа=20 лібр

“=480 аркуш.

Лібра (десть)=24 аркуш.

#### Mіра на довжину.

Миля казъон.=7 верст.

“народня=10 верст.

Верства=500 сажень.

“ 3500 футів.

Сажень=3 аршин.	2 пляшки
одол =7 футів.	Кварта 2 лівквар.
Аршин=16 вершків.	Кватирка 2 кручки.
одол =2½ фута	Кручок 1 сотка
одол =28 дюймів.	
Фут=12 дюймів.	
Дюйм=10 ліній	Десятина=2400 кв. саж.
Локоть=13 вершків.	Гони=120 саж. довж,
одол =22,68 дюйм.	Морг.=1230 кв. саж
Морська миля (узел)=10 кабельтів	Різа=5 десятин.

Кабельт=100 морських  
сажн.

### Mіра на сипке (на ЗБІЖЖА).

Четверть=8 мірок (чет-  
вериків.)  
" =64 гарців.

Корець=4 мірки  
Мірка 8 гарців.

### Mіра на рідке.

Бочка [кухва]=40 відер.  
Відро=10 штопів.  
" =20 пляшокъ.  
Око (штоп)=2 кварти.

На Україні є ще міра лічби: копа=60, [копа  
грошей=60 копійок.]  
Злот=15 копійок.  
Гривня=3 коп.

### Mіра на землю.

Десятина=2400 кв. саж.  
Гони=120 саж. довж,  
Морг.=1230 кв. саж  
Різа=5 десятин.

### Квадратова міра.

Кв. верства=250,000  
квадр. саж.  
Кв. сажень=49 кв. фут.  
" =9 кв. арш  
Кв. фут.=144 кв. дюйм.  
Кв. дюйм.=100 кв. лин.  
Кв. арш.=784 кв. дюйм.  
" =256 кв. вершк.

### Mіра кубична.

Куб. саж.=343 куб. фут.  
" =27 кв. арш.  
Куб. фут.=1728 кв. дюйм.  
" дюйм.=1000 куб. лин.  
" арш.=21,952 куб.  
" " =4096 куб. вер.

Шаг= $\frac{1}{2}$  коп.

# Скільки коштує гербовий папер на оплату актів та векселів.

**Актовий.**

**Векселяний.**

Розмір. паперу	Ціна аркуша	На суму акту		Розмір. паперу	Ціна аркуша	На суму	
		Карб. К.	Вищого окладу		Карб. К.	актів	
1	—	50	до 100	1000	1	15	до 50
2	1	—	200	2000	2	20	100
3	1	50	300	3000	3	35	200
4	2	—	400	4000	4	50	300
5	2	50	500	5000	5	65	400
6	3	—	600	6000	6	80	500
7	3	50	700	7000	7	95	600
8	4	—	800	8000	8	110	700
9	4	50	900	9000	9	125	800
10	5	—	1000	10000	10	140	900
11	10	—	2000	20000	—	—	—
12	15	—	3000	30000	11	155	1000
13	20	—	4000	40000	12	250	1500
14	25	—	5000	50000	13	350	2000
15	30	—	6000	60000	14	550	3000
16	35	—	7000	70000	15	650	4000
17	40	—	8000	80000	16	850	5000
18	45	—	9000	90000	17	950	6000
19	50	—	10000	100000	18	1150	7000
20	100	—	20000	200000	19	1250	8000
21	150	—	30000	300000	20	1450	9000
22	200	—	40000	400000	—	—	—
23	250	—	50000	500000	21	1550	10000
24	500	—	100000	1000000	22	3500	20000
25	1000	—	200000	2000000	23	5000	30000
26	1500	—	300000	3000000	24	6500	40000
27	2500	—	500000	5000000	25	8000	50000

## Десятиліття Катеринославської „Просвіти“.

В осени 1915 року завершилось 10 років, як живе і працює Катеринославське товариство „Просвіта“. Засноване воно було 8 жовтня 1905 року гуртком Катеринославських українців, і до перших загальних зборів, котрі відбулися у липні 1906, налічувало в собі біля 80 членів. Завданням „Просвіти“ була культурно-просвітня робота на національній основі, то б то береження та розвиток тих духовних скарбів, які виробились у українському народові за часи його життя—мови, літератури мистецтва. Перші часи по заснуванню, місяців зо два товариство ніякої активної роботи не виявляло; були бурхливі часи, коли спокійна систематична праця була неможлива; за цей час влаштувався внутрішній лад у товаристві. З весни „Просвіта“ виділила з себе окремі гуртки, секції—драматичну, літературну, вокально-музичну і бібліотечну. Спочатку потроху, а далі ширше діяльність „Просвіти“ налагодилася. Літературна секція влаштувала була видання часопису „Добра порада“; рада почала дбати, щоб найняти де-нибудь помешкання, де можна було б і збиратись, і помістити бібліотеку, і впорядкати читанки, лекції або вистави. Тим часом впоряжались, хоч і не систематично, реферати на літературні теми, а драматична секція, увійшовши в згоду з „аудіторією народних чтеній“, і знявши у неї зал, почала влаштовувати систематичні вистави. „Добру пораду“ швидко було припинено адміністрацією, і літературна секція почала працювати над влаштуванням лекцій. Окрім вистав, улаштовувались концерти й сімейні вечірки. Робота пішла щежавійше, коли найшлася змога найняти власне помешкання, де по волі можна було росташуватись з просвітнім ма-

теріалом. За три роки праці, поки товариство, через недостачу грошей, не втратило свого помешкання, «Просвіта» впорядила більш 220 прилюдних просвітнього характеру предприємств: спектаклів, лекцій, рефератів, літературних вечорів, сімейних вечірок, дитячих ранків, то—що.

Окрім того, звичайно, що—року впоряжалось традиційне Шевченківське свято, до якого широкий загал громадянства, не тільки вкраїнського, а й інших націй завжде відносився з великою пошаною.

Найбільш було поставлено драматичних вистав: репертуар добиралася поважний, літературний; секція старанно уникла того кустарного виробу сміття „з голпаками та горілкою“, котрим звичайно частують публіку рядові труппи. Ставили п'єси Кропивницького, Старицького, Карпенка-Карого, Грінченка, Яновської, Тогобочного, Глібова, Кащенка то—що.

Також старанно й художньо підбирався й репертуар концертів. Секції дбали, щоб дати слухачам і глядачам те, що є найкращого в літературі й музиці народу. Ставали на твердий ґрунт і лекції: перш вони впоряжались випадково, коли трапиться помешкання та випаде вільний час у кого небудь з лекторів, членів товариства. Але потім іх почали влаштовувати систематично, і в 1908 році, наприклад, підряд за весну і осінь відбулася 31 лекція. Читали д. д. Липковський, Іваницький, Труба, Яворницький, Біднов, Рудічев, Крижановський, Фурса та інші. Теми бралися з української літератури, з історії, з ботаніки, зоології, біології, з економічних наук то—що. На першій лекції слухачів було 42, а найбільш потім було 132.

Про те матеріальні справи товариства і спершу стояли кепсько, а чим далі—гіршали. Прибутки від членських вкладок були неє великі, а спектаклі, концерти то—що були разраховані на мало-заможну

публіку, дешеві, і прибутків давали небогато. Помешкання коштувало дорого, і кожен рік давав недобір. Зроблено було навіть позику з бібліотечного фонду, і це дуже загальмувало справу з бібліотекою: у 1909 році відчинено було читальню, а бібліотеку пощастило впорядкувати тільки в 1912 році. Така справа з грішми призвела до того, що в 1909 році „Просвіта“ поズбулась своєї квартири. Життя товариства помалу занепало: бібліотеку розібрали члени, щоб переховати її, поки буде притулок; лекції були припинені, і тільки окремі члени, Яворницький та Д. І. Дорошенко впоряддили три лекції в Мануйлівці. А в 1910 році товариство не спромоглось навіть впоряддити традиційного Шевченківського свята.

Громадянство відносилось до справи теж байдуже: досить сказати що в 1910 році у товариство прибуло тільки 4 члени, а вибуло, не платячи членської вкладки, аж 42. Навіть члени ради потроху переставали ходити на зібрання і нарешті їх зсталось тільки 6, котрі все ж таки не кидали товариства і в цьому сумному становищі у 1909 році виникли непорозуміння у драматичній секції; непорозуміння ці завершились тим, що секція була скасована. Члени її потім згуртувались у аматорську труппу під орудою К. П. Браги яка досить довгий час грава у театрі 2-го залізничного товариства і в інших городських театрах та аудіторіях, тримаючись завжди кращої частини українського драматичного репертуару, і відносячись серйозно до художності виконання.

При „Просвіті“ ж була організована „виставочна комісія“, котра впоряддила одну виставу і 19 вечірок.

У 1911 році останні члени ради знесилені повною безпорадністю, скликали у осені загальні збори і зреクリся своїх обов'язків. Але до цього часу і та хвиля байдужості широкого громадянства, яка тяглася

ці два роки, вже йшла на спад. Збори 26 сентября 1911 року були досить людні, і помічався загальний бадьорий настрій і охота до праці. До цього часу у товариства були вже сільські філіальні відділи, де робота йшла далеко жвавіше, ніж у городі, і необхідність розвитку філій придавала сили самій центральній групі товариства.

Була обірана нова рада, котра, з доручення зборів узялась один за одним впоряджати великі, пишні музично-вокальні вечорі, гулянки, концерти. Було впоряджено й де кільки прилюдних лекцій. Ці предпріємства дали прибуток, з котрого товариство сплатило де—які борги, допомогло де в чому філіям, а головним чином змогло поставити на більш певний ґрунт свої постійні інстітуції. Згодом було найняте знову помешкання з двох кімнат. Почали працювати регулярно знову секції „вечорова“, „бібліотечно-лекційна“ і заснована була нова секція,—„ялинкова“, яка взяла метою впоряджати, вкупі с філіями, ялинки по селах і „видавнича.“ Бібліотечна комісія, як сказано, була заснована з самого початку життя товариства, та за браком грошей, нічого не могла зробити в справі заснування бібліотеки; увесь же час вона то працювала над упорядженням читальні, то вела продаж книжок, то допомагала книгарні „Кіевской Старины“ в презентації української книжної продукції на краївій виставці, що була в Катеринославі у 1910 році. У 1912 році комісія нарешті вже мала змогу впорядбити бібліотеку. Цій же комісії доручено було й упорядження регулярних рефератів по літературі, мистецтву й українознавству, котрі й почалися з осені 1913 року. За час по листопад 1915 року таких рефератів було впоряджено біля 30. Читали д. д. В. Степовий, Д. Дорошенко, Н. Новицький, Л. Біднова, Ю. Павловський, Л. Зубковська, А. Кащенко, П. Щукин, В. Благонадьожин, та інші. Упоряджались

і прилюдні лекції, де виступали Д. Яворницький, Д. Дорошенко, Г. Черняхівський. Окрім того упорядковані дитячі ранки. Видавнича комісія, окрім звідомлень Просвіти, випустила збірник оповідань Грінченка і дві популярні історичні брошури Яворницького й Дорошенка.

Для вшанування столітнього ювілею Т. Г. Шевченка завчасу „Просвіта“ організувала комітет, у котрий, окрім просвітян, увійшли представники від міської думи та майже усіх товариств і більш менш поступових громадських інституцій. Цей комітет і впорядив широко поставлене урочисте свякування ювілею. Але, коли минуло святкування в місті, комітет, котрий хотів ще впорядити святкування по околицях, був закритий. Незалежно від комітета „Просвіта“ тоді ж впорядила й черговий традиційний Шевченківський вечір.

З початком війни „Просвіта“ організувала в передмісті Мандриківці столову для сімей запасних, а коли пішли валками біженці, заснувала при товаристві комітет допомоги галичанам з самостійними функціями; цей комітет пізніше увійшов не гублячи свого устрою у організацію допомоги біженцям „Земського Союзу“. Звичайна ж робота товариства йде своєю чергою.

У 1907 році відчинена була перша сільська філія товариства у селі Мануйлівці. Після того поступило більш 20 заяв од ріжких сел про бажання відчинити в іх філію „Просвіти“. Де які з іх були не затверджені „присутствіемъ объ обществахъ и союзахъ“, де які були дозволені, але не виявили нічим своєї діяльності й закрились, а де які вижили і гуртували у собі інтеллігентні сили селянства, й робітництва, котрі цікавяться духовним життям рідного народу й бажають працювати над розвитком його культури. Таких філій у товариства зараз п'ять:

Мануйлівська, Діївська, Перещепинська, Гупалівська, і Амурська. Живуть вони своїм життям, працюючи по тому ж статуту, що й центральна „Просвіта“.

Найбільш жваву й широку діяльність досі виявляла, як найстаріша, Мануйлівська „Просвіта“. З великими труднощами вона зібрала кошти й збудувала собі власне помешкання з театральною залою, яка дає їй можливість впорядкувати більш менш регулярно лекції, вистави концерти, читання, дитячі ранки то-що. Добре впорядкована драматична секція товариства котра дає регулярно вистави. Почата справа з будівлею власної аудіторії і в Діївці. В Перещепині „Просвіта“ має ґрунт і хату. Кожна філія має бібліотеку, по силі влаштовує і інші просвітні предпіємства.

Великі труднощі лежать на шляху просвітньої роботи, та й сама робота трудна, сіра, буденна, марудна й непомітна. Та в гурті—розум і сила. Ними можна перемогти всі труднощі з певною вірою в майбутні наслідки цієї роботи. А наслідки ті—освіта знання й культура, котрі прокладають шлях людям до кращого життя.

*Микола Новицький.*

### **Гетьман Сагайдачний.**

Славний гетьман України Петро Конюшевич Сагайдачний був родом з Галичини з під городу Самбору. Маючи з роду воїовничий хист та рухливу вдачу він, ще у молоді роки, захопився думкою про боротьбу з татарами, що в його часи, у XVI віці, що—року набігали на Україну—палили й плюндрували міста й села, вирізували старих людей, витоптували кіньми малих дітей, а всю молодь: парубків, дівчат, молодиць та чоловіків забірвали у бранці і загнавши мов отару у Крим продавали у неволю туркам.

Думка про оборону України од бусурманів та про визволення земляків з неволі привела Сагайдачного на Запорожжє, бо там кільки тисяч відважних козаків—лицарів ще з кінця XV віку сміло стояли з зброєю у руках на татарських шляхах—перешкожали татарам перевозитись через річки на Україну і чинили ім всяку шкоду, нападаючи на татарські загони та визволяючи бранців на волю.

На Січі запорожській Сагайдачний зажив собі великої слави, бо, як писав про нього сучасник Гагайдачного поляк Собєскій, він був „чоловік великого духу, що сам шукав небезпеки, легковажив життям; в битві був передній, коли ж доводилося одступати—останній”. Через те запорожці не один раз обирали Сагайдачного під час походів за атамана.

Доба пробування Сагайдачного на Запорожжі, була добою найславніших козацьких походів на Крим і чорноморські турецькі городи. Під час тих походів запорожці на своїх легких чайках сміло нападали на великі, рештовані гарматами турецькі кораблі, різали, й викидали у море яничарів, визволяли прикутих до гребок невольників і забравши з галер скарби та всяке добро, палили іх вогнем або потопляли; підходючи ж до бусурманських городів казаки здебільшого виманювали турецьке військо у поле, побивали його там, а тоді добували ті городи штурмом і вигубивши всіх бусурманів, визволяли християн на волю.

Року 1613 Сагайдачний водив по наказу польського короля козацьке військо на Московщину і воюючи доходив до Калуги; в осени ж того року був з запорожцями на Чорному морі і зруйнував у Криму город Ахтіяр (Севастополь). Повертаючись з того походу поз Очаків до Дніпра підкрався серед ночі до турецьких галер, що там його підстерегали, побрав іх штурмом і де котрі потопив, а де котри попалив.

Воюючи з турками й татарами, Сагайдачний не забував і про третього ворога України, Польшу, що саме під ті часи почала винищувати на Україні православну віру, люд же український почала підвертати під владу польських панів. Тільки боротися з Польшою Сагайдачний мріяв не збросю, а піднесенням української національної культури. Прибувши з тією метою у 1641 році до Києва, він допоміг там ігумену Київо-Печерської лаври Плетеницькому упорядкувати друкарню та закласти Київське українське брачтво й школу.

Пригоди запорожців на Чорному морі скоро знову покликали Сагайдачного на Січ і того ж року у осені, перепливши з козаками Чорне море у поперік, він поруйнував пишні турецькі городи Трапезонд та Сіноп; на провесні ж року 1615 водив запорожців байдаками під Цар'город і поруйнувавши його околиці та нагнавши на турків великого страху повернувся щасливо на Січ, потопивши ще по дорозі турецькі галери з яничарами, що гналися за козаками од самого Цар'города.

На другий рік Сагайдачний вийшов з запорожцями у море аж на 150 чайках, рештованих гарматами. Напавши цим разом на міцну турецьку кріпость у Криму, Кафу (Феодосія), що була у ті часи головним невольницьким ринком на все Чорне й Середземне море, запорожці добули той город, повистинали більше 14.000 турків та татарів і визволили з неволі велику сили земляків.

Не вгамувавшись і на тому, Сагайдачний у осені того ж 1616 року знову напав на турецькі береги і ще раз поруйнував іх. На цей раз турки хотіли вловити його і заступили запорожцям шлях до Дніпра величезною фльотою. Довідавшись про те Сагайдачний повернув чайками у Гниле море (Азовське) і піднявши по річці Молочні Води, перетягся з чайками

на Кіньські Води Біля Великого Лугу запорожці не-сподівано здібали турецьке військо з Ибрагимом пашею, що недочекавши запорожців біля Очаківу піднявся Дніпром до Базавлуцького острову, де під той час була запорожська Січа і зруйнував її. Сагайдачний у пень погромив тих турків і повів товариство до Січі, побачивши ж що всі січові будинки попалені піднявся Дніпром у гору і став кошем на руїнах замків Байди-Вишневецького, на острові Хортиці.

Всі ці славні походи Сагайдачного рознесли славу про запорожців по всьому світу, на бусурманів же нагнали такий жах, що турецьке військо вже не хотіло сідати на кораблі і бунтувалося, султан же з пересердя бив булавою свого візیرя.

Поляки дивилися на козацькі походи й козацьку славу лихим оком, бо з одного боку роздратований запорожцями турецький султан погрожував Польщі війною, з другого ж польські пани вимагали од короля, щоб вгамував козаччину, бо мовляв селяне стали неслухняні і покозачилися. Про те Польща хоч і погрожувала запорожцям репресіями та ще терпіла, бо запорожці були ій потрібні для війни з Москвою.

Літом року 1618 Сагайдачний таки й водив 20.000 козаків під Москву на поміч королевичу Володиславу, що опинився там у дуже скрутному становищі. Гетьман визволив королевича з пригоди і сподівався у подяку за те поширення прав України, та вишло навпаки: коли він повернувся на Україну та роспустив козаків, коронний гетьман Жолкевський, маючи під рукою польське військо, не пустив його на Січ і примусив підписати згоду на те, щоб козаків було не більше як 3.000 і щоб вони не тілько не ходили на море, а навіть чайки свої попалили.

Запорожці—дарма що дуже шанували Сагайдачного, а не подарували йому того вчинку і скинувши його з гетьманства, обрали гетьманом Бородавку.

Передавши булаву Бородавці Сагайдачний оселився у Київі і ввесь віддався праці на розвиток власної української культури та національного українського життя. Зробив він чимало і навіть зумів досягнути відновлення на Україні православної єпархії, та на жаль не вспів досягти всього чого бажав, бо події знову примусили його взяти до рук зброю.

У осені 1620 року турецький султан, роздратований у край новим нападом запорожців на Царьгород, послав на Польшу велике військо і так погромив поляків, що сам коронний гетьман Жолкевський був убитий. Король польський опинившись у скрутному становищі послав посланців на Січ просити запорожців на поміч. Почувши про те, Сагайдачний хотівскористуватися обставинами і поіхав на Січ умовляти запорожців щоб не йшли у поход поки король не підпише універсалу про права козацтва і взагали України. Та на жаль запорожці вже налагодилися до війни і не послухавши Сагайдачного пішли на Поділля, а там після перших невдалих сутичок з турками, вони скинули з гетьманства Бородавку та знову обрали Сагайдачного.

Турецького війська наступало на Польшу 300.000, назустріч же тому війську поляків вийшло до Хотина всього 35.000. Одна надія у поляків була на Сагайдачного. І справді прийнявши гетьманську булаву він хутко згуртував 40.000 козаків і написавши королю, що іде ратувати Польшу, сподіваючись за те здійснення всіх бажань козаків, пробився крізь турецьке військо до поляків під той час коли вони вже передбачали свою загибель.

На жаль перемога над турками не минулася дурно й козакам—Сагайдачного під час бою було поранено у руку. Все козацтво з того зажурилося, гетьман же ховався з своєю раною і не асважаючи на неї, що ночі робив на турків такі напади і так

несподівано вдерався в середину ворожого табору, що примусив султанського визиря підписати з поляками згоду про замирення.

Повертаючись з під Хотина, Сагайдачний ще раз звернувся до короля через посланців з проханням, щоб за пролиту козаками крові ім вільно було жити оселями по всій Україні, користуючись давніми своїми правами, та щоб заспокоєно було православну віру. Тільки всі заходи гетьмана були даремні—козаки тепер були вже непотрібні королеві, велика ж іхня сила лякала польських панів, і через те, діждавши поки козацьке військо розійшлося на спочивок, король повідомив Сагайдачного про те що на Україні відновляються постанови 1619 року, себто щоб козаків було не більше як 3.000, останні ж щоб ішли до своїх панівіу підданці.

Така лиха звістка тяжко вразила недужого на рану гетьмана. Всі його надії на піднесення українського національного життя шляхом миру та згоди з польським урядом, разом з мріями про те, що Польща колись гляне на Україну як на свою сестру, зрештою розбилися. Він зрозумів що кров козаків і його власна кров, пролита за Польшу тільки зміцніла ворога козацтва. Розкрайним своїм серцем він почав предчувати кінець свого життя од рани добутої у війні не за свій рідний край, а за щастя свого ворога і пригноблена душа його оповилася нудьгою за покривдену Україну.

Не за довго до смерти Сагайдачний склав духовну, одписавши свої маєтки на українські брацтва: Київське й Львівське, а 10 квітня 1622 року помер, на горе козацтву і всім, хто разом з ним працював над відновленням національного українського життя.

*A. Кашенко.*

## Невгласлий огонь \*).

(Пер. з руської.)

За весь час існування Російської Державної Думи вперше принято запитання про українців.

Визначна подія, яка наводить багато думок. Для уми, для російського суспільства, для самих промовців, яки внесли це запитання це, власне, дурниця, але для нас, українців коли ми почуваємо навіть маленьку ніяковість, коли про нас прихильно згадують,— для нас це велике, нове з'явище, яке примушує нас подумати.

І мимохіть думаємо: чого це раптом про нас забалакали? Чому побачили те, чого зовсім ніхто і досі не таїв ні ми, котрих усіми засобами забороняли, принижували, висміювали, гнали, ображали,—ні ті, що заподіювали нам це? Більше: чому між тими, хто підняв запитання, були і ті, котрі гнали нас і ображали, котрим, власне, теж можна було поставити „запитання“ Невже люде, які засідають в Думі, зробились більш уважними? Або чутливішими чи добрійшими? Кажуть, в політиці почуття нема. Не знаю, чи вірно це взагалі, але що в данному разі не ці почуття примусили депутатів про нас забалакати, то про це двох думок бути не може.

А може почуття справедливості? Ні, навряд, а ось хіба чуття чисто льогічної, математичної, розумової справедливости, то це, мабуть так. Хто говорить А, той мусить сказати і Б.

Але й це не зовсім те. В данному разі ми для них з'являємся тільки маленьким, зайвим козиром у грі, який пошкодити ніяк не може, а то, дивись, ще й користь принесе,

\*). Надруковано в журналі „Украинская жизнь“ за 1915 рік кн. VIII—IX.

Та й незручно якось: оновлення життя, перебудова підвалин, усюду намічається блиск лаку, стіль модерн а тут на самому видному місті стирчить, як більмо в оці, щось понуро—старе, безглазде, огидливе. Треба вирівняти, одсунути куди небудь на бік. Але не можна вже пройти, як раніш, с таким виглядом ніби нічого непевного й нема, мовляв, все гаразд.

Можливо таке, що навіть і нас підведуть під лак і стіль модерн, дозволять нам нашу прессу (бідененька яка вона у вас!) поляплють нас ласково по плечах і скажуть: „не бійтесь, ніхто не образить”.

Але ми—як же ми? Чи відчуємо ми цю ласку і чи зворушить вона нас? Чи будемо ми радіти тоді, як навколо нас чутиметься гуркотня перебудовання, як смачно пахтітеме новою фарбою, вапною і лаком?

Я боюсь, що ми не відчуємо всього цього. Як громадяне, як особи того або другого класу, для якого користна перебудова, ми будемо і радіти і будувати. Але як особи нації, як об'єкт отого понуро—безглазого, хоч і підведені під лак, ми будемо сумно стирчати остроронь і з жалем і болем спідкувати за будівничою метушнею. Можливо, що не в одному серці зазгучить стареньке: „не для меня придетъ весна.” Не одна українська рука, працюючи мотикою біля фундаменту нового політичного життя спиниться, і хозяїн її замислиться: а я ж тут при чому? Але—ж фундамент нашого життя національного лишиться таким же. Так як і раніш ми будемо побивати рекорд неграмотності й рецидивів до неї. Так як і раніш, наш селянин буде калічiti свою душу, принижуючись перед мовою „панською”, виявляючи потайним і одвертим призирством справді найкращі сили й інстинкти своєї людської натури—любов до рідного й випробованого, одіраного в боротьбі за існування, і заради лакомства нещастного, топчучи одностайність цілого. Так як і раніш, культура народу, котрий по числен-

ності рівняється до народу французького, буде жевріти, як багаття, завалене вохкою важкою соломою. І так само, як і раніш, ми інтеллігенти, свідомі українці, будемо ходити біля цього багаття, що не горить і не гасне і потайки, жертвоно, підставляти руки під удари тіх, що стережуть гнітуючу мокру солому, будемо відривати по соломинці і відкидати геть. Все зостанеться так, як було.

І що нам з того, що навколо буде і світло, і по новому, а у нас, по давньому, будуть очі заходити слізми від диму нашого пригніченого, заваленого, любого, близького нам багаття, біля якого нам все-ж таки найтепліше.

Адже нас по давньому будуть бити по руках, коли ми насмілимось скидати з нього солому, по тіх самих руках, на яких ще, може, не засохла кров від мотики. І ми лишимося все тими же зрушливими чулими диваками, які вже баґацько десятків років тягнуться битими пучками до димлячого багаття.

Та не так важко мати биті пучки, як важко носити скучену енергію—енергію страдництва, яка, в силу законів руху й претворення, переходить у щось інше.

Ми вже вступаємо на новий ступінь, ми вже занадто багато, занадто гостро й боліче почувавши й визнаємо себе українцями. Нам уже потрібне забуття себе, те повне здоровля й сили забуття, яке не розуміє національності і може навіть дозволити собі роскіш інтернаціоналізму.

Нас українську інтеллігенцію, часто називають „партією“. Називають так або політичні немовлятка, котрі вирікають великорозумні слова за приводом старших, або гнилі, слиняві дідки, які підроблюються під немовляток. Але іноді „устами младенцевъ глаголеть истина“, як і не в повному обсязі, то хоч з якого небудь боку. І ось з одного боку

немовлятка зловили кінчик „истини”, так, усі ми, свідомі українці, починаючи від соціалістів і кінчаючи шовинистами—юдофобами, всі ми маємо на собі відзнаку чогось спільногого, належного нам усім. Ми всі—особи одної не партії, а секти, великої, може вже милійонної, але все-ж таки тільки секти. Кому це бажано, той може прірівняти себе до християн перших віків, а особ непригноблених націй до християн сучасних. Сучасний християнин каже: я—християнин—і ничего особливого при цьому не почував і не чекає. А християнин перших віків, називаючи себе християнином, ставився до цього інакше. Він почував і в собі, і навколо себе це слово, він відчував його з болем, з гордощами, готовий прийняти за його тут же і образу, і глум, і страждання.

Я гадаю, що багато українців не найдуть в моїй аналогії великої натяжки. Але не знаю, чи багато іх ладні зберегти собі це принадне порівняння до перших християн. Чи багато іх задоволиться ролею страдників, чи не забажають вони бути простими, здоровими, міцними людьми, які використовують силу і здоров'я своє для розвитку життя, а не для боротьби за нього?

А про те, річ зараз не в бажанні, а в необхідності. Бажати ми можемо багато де чого, про те не кожне бажання має уперту, неминучу силу необхідності. Можна забажати помандрувати на Марс, можна навіть вірити, що коли препиниться у людскості расова і клясова боротьба, коли величезні сили, які марнуються на цю боротьбу, повернуться на гізання всесвіту,— мандрівка на Марс буде можливою. Але зрозуміло, що в сучасний мент людської історії, подібне бажання не тільки не має необхідності а навіть скільки небудь активності

Про те, бувають, і інші бажання. Наприклад, бажання соціалізму. Розвиток капіталізму в деяких

країнах дійшов до тої міри, коли потреба в громадській власності на засоби продукції і на розклад результатів тієї продукції із меж бажання переходить у межі прямої потреби. Активність такого бажання вимагається самим життям.

Але є ще рід бажань, які прямо і виразно становлять питання: або життя, або смерть, але стояти далі на одному місці неможливо.

І от до таких бажань належить і наше бажання бути самими собою, не почуваючи цього. Енергія нашого поривання до затверження себе перейшла межі скучення і повинна перетворитись у те, до чого поривається.

Першим реальним, необхідним етапом реалізації волі до затверження себе є сполучення з нацією. Ми, кажу знову, свідомі українці, завдяки нещасливим обставинам нашого національного життя, завжди притиснені протиставляти себе тому цілому, частину якого складаємо. Ми завжди почуваємо себе тими, що пізнали правду і потерпіли за неї. Ми завжди знаходимось в становищі тих, що кличуть до цієї правди ціле, котре відстало від нас.

Наша правда—дуже проста. Ми—українці і як такі хочемо жити, розвиватись і творити. Ми хочемо затрачувати як найменше сили на засоби розвитку, і через те обстоюємо ті психофизичні, етнографичні, історичні і інши звички і особливості, як утворились нашим народом за час його довгого життя. Ми вважаємо злочином що до розвитку життя змінювати ці звички на другі подібні ім, і витрачати сили для за-своєння їх. Нерационально й нерозумно примушувати багатоміліонний народ кидати свою духову і навіть фізичну природу за для... за для мети, яка ні в якому разі не відповідає інтересам розвитку життя.

Цю правду мусить свідомо визнати вся українська нація. Несвідомо вона визнала її з перших кро-

ків свого існування, і тім що сбереглась і живе, як нація, чудово це доводить. Але цього дуже мало для утворення цінностей. Інстинктивна сила нації здатна боротись за своє існування, але вона не здатна піномірно й доцільно направляти його. Для цього необхідна свідома воля.

Ось першим імпульсом до пробудження цієї волі мусить бути рідна школа. Не кажучи про те, що національна школа є без усяких порівнянь найкращим засобом для засвоєння того знання, яке в ній мусять дати дітям, вона зміцнює, узаконює, ті цінності, які досі здобуті нацією „Мужицька“, „холлацька“, „селянська“ мова стає мовою книжки й писання, а через те здобуває нові здібності і губить стари.

Школа зараз же об'єднує в одне компактне, виразне ціле розкидані маси „холлів“, „мужиків“, „малоросів“, і „українців“, які складають народ України. Тоді ми, свідомі українці, перестаємо бути страдниками і зливаємося з нацією. Тоді ми вступаємо на шлях творчості.

Школа розслугує соціальну плутанину і незвичайність становища, коли за ради національних інтересів гуртки, неоднакові по своїм соціальним стремленням і ідеалам, примушенні єднатись у коаліції на шкоду своїй класовій і громадській свідомості і завданням.

Школа прилучає нас до гурту організованих націй і міжнародних інтересів.

Через те в як найшвидчому здобуттю цього першого засобу до розвитку національного існування України зацікавлені усі гуртки і класи її.

Не тільки шовіністи, які виголошують „Україна — для українців“, але й ті течії громадської думки, які розуміють зміст життя в гармонійному, братерському єднанні націй усього світу,—не можуть існувати без рідної школи. Зрозуміло, що всі течії як би вони

в других відношеннях не різнились між собою, на цьому повинні зійтися. Безумовно, вони зараз же розійдуться в ріжні боки, як тільки досягнуть цієї спільноти. Безумовно, зараз же закипить боротьба за це саме досягнення, за той або інший напрямок його. Але це є звичайна річ, бо де боротьба, там — рух, а в рухові життя.

І здається мені, не буде помілкою, коли ми свою волю до затверження себе будемо зараз реалізувати. Війна і той нагніт, яким за цей час здавили нашу волю, — сгостили її й надали їй велику силу одпірності, гущини й напруження. Ми більше не можемо здавлюватись; для всього є межі, — скученій, інтенсіфіцірованій енергії треба дати вихід.

Націоналізація, українізація школи — от конкретний, нагальний пункт, до якого в обсязі чисто національних культурних досягнень повинна бути звернута наша енергія. Не відкладаючи, і не занедбуючи інших наших завдань, здійснення котрих залежить від тієї або другої формaciї ріжніх течій, ми на цьому пункті можемо й повинні усі погодитись і направити наші зусилля в одному напрямку.

Як здійснити цю згоду?

Мені це не здається важким.

Насамперед, громади й гуртки всіх напрямків можуть утворити один осередок, якому підлягатиме це стремління, що небудь в роді шкільної ради.

Рада може взяти на себе координацію заходів і планомірне проведення їх в життя, а також організацію національного шкільного фонду.

В виборі засобів до здійснення також не може бути перешкод. Насамперед, ми повинні направити нашу енергію в те місце, звідки можна швидче сподіватись розвязання поставленого питання, а саме в Державну Думу. Ми повинні відкрити їй картину нашого бажання, і виразно зазначити, що це вже не

просто бажання, а необхідність: Як би кожне місто, села, фабрики, заводи, ріжні наукові, політичні, культурні і інші інституції, студенти, робітники, селяне, учителі, прикащики, діди, священики цілим рядом висловлювань і пояснень звернулись до депутатів, як би не препиняючись надходили приговори, постанови, петиції, то це найкраще, зясувало би наше хотіннє, яке перетворилося в цілковиту необхідність.

Ми могли-б також вплинути на російське суспільство, де-які течії якого мусять приняти наши вимоги в силу напрямку свого думання, з цією метою ми повинні також цілим рядом статтів і праць влитись в російську пресу, не перестаючи пояснювати і вимагати.

\* Ми повинні звернути особливу увагу на видання книжок і брошюр по українському шкільному питанню, як на російській так і на український мовах.

Засобів і шляхів багато; енергії багато; загаяного часу й марно витрачених сил богато; жертв ще більше. Чи не час поважно, рішуче, з твердою волею узятись до мокрої соломи і дати вихід огню, який не погас але й не горить?

Стокгольм  $\frac{1}{14}$  — IX — 15.

B. Винниченко.

## КНИГА

Треба знати книгу. Треба розуміти і цінити книжку. Треба любити її і віріти в неї. Треба виробити в собі уміння і практичну здібність працювати за допомогою книжки—за для себе і за для других,—росповсюжуючи книжку в самих широких колах населення, в самих глибоких шарах Його, впливаючи нею навіть на самих темних, навіть на самих нездатних людей.

Таксве завдання, котре стоїть, стояло і завжди буде стояти перед кожним робітником книжкової справи, яку б участь в цій справі він не брав,—перед книгарем, бібліотекарем і перед кожним іншим, що росповсюжує книжки, перед видавцем і автором, що утворює іх, перед кожною людиною, хто б він не був, коли тільки він бере участь в справі народної освіти, коли тільки він працював, працює або збирається працювати над своєю самоосвітою та освітою. Немає і не може бути в наші часи ні одної культурної і навіть прості грамотної людини, не кажучи вже про Західну Європу, але навіть у нас в Росії та на Україні, яка б насмілилась сказати про себе: „Міні не потрібно і ніколи не було і не буде потрібно ніяких книжок і ніяких відомостів (знання) про них“. Ні, кожному з нас потрібні ці знання,—і так потрібні, що ніхто з сучасних людей не може обйтись без знайомства з книжками. Або одмовся від сучасного культурного життя, або знайомся з книжками,—так стоїть справа. Коли бажаєш жити хоч трохи по людськи і бажаєш поліпшувати це життя, робити його змістовнійшим, піднімати його над буденницею і робити все напруженішим і напруженішим не кажемо, що це ради загального, а навіть за ради власного щастя—

знайомся з книжками, з можливо більшою кількістю іх, здобувай знаття про них, про загальний стан книжкових богатств, якими може і повинна користуватись сучасна людськість, в тому числі кожен з нас,— я такий то,— я де б я не був і кім би я не був.

Не тільки спеціалістам—бібліографам, книгоїдам і книголюбам треба знати книжкові багатства людності—іх треба знати кожному з нас,— знати їх в цілому, і ліпші книжки по кожній галузі і розподілення їх по ріжним галузям знання і думання і розподілення по країнам і епохам, по течіям і напрямкам науково—філософської і літературно громадської думки, по авторам і видавцям, знати вплив ріжних книжок на ріжних читачів, одним словом, треба знати і сукупність книжок, загальну скарбницю розумового життя людскості і окремі книжки і значіння іх.

З Н. А. Рубакіна „Среди книгъ“.

## **Як засновувати народні бібліотеки-читальні і бібліотечні товариства.**

Народні бібліотеки та читальні засновуються з дозволу губернатора. Щоб одержати дозвіл на відкриття бібліотеки або читальні, незалежно від того, хто їх засновує (поодинока особа чи ціле товариство), треба подати губернаторові відповідне прохання (форма його нижче). При проханні необхідно додавати дві гербові марки по 75 коп., а також і підписку того, хто бере на себе відповідальність по бібліотеці (форма підписки нижче). Відповідальність по бібліотеці може взяти на себе не тільки той, хто її засновує, але й кожна інша особа, аби вона була цілком благонадійна з боку поліційного. Щоб в справах бібліотеки

брала участь місцева людність, треба з по між неї зібрати бібліотечне товариство. Такі товариства поділяються на два розряди: 1) товариства, які в діяльності своїй користуються всіми юридичними правами, себ-то, мають право купувати чи продавати нерухому власність (землю, будинки), наживати власні капитали, робити ріжні договори і т. ін; 2) товариства, які цих прав не мають.

При заснуванні товариства з юридичними правами, разом з проханням губернаторові треба подати зразок статуту товариства, який розглядається „Губернскимъ по дѣламъ обѣ обществоахъ Присутствіемъ“. Як що товариство дозволено, то його записують в реєстр т-рств, що ведеться при ділах Присутствія, а також оголошується про це в Сенатських і Губернських Відомостях. В статуті треба зазначити: 1) назив товариства, його мету, район, і засоби його діяльности; 2) наймення, прізвища по батькові, фамилії, званія, й адреси тих, хто засновує товариство; 3) порядок вступу і вибування членів; 4) розмір членських внесків і порядок іх виплату; 5) склад Правління, як воно обирається і поповнюється, а також що належить йому відати і де воно буде мати свою квартиру; 6) коли і як скликаються загальні збори членів і що належить ім відати;

7) Як ведеться одгортність;

8) Як робляться зміни в статуті.

Заяву про заснування товариства з юридичними правами треба подавати губернаторові за підписом тих, хто його засновує [досить трьох підпісів].

Але при цій заявлі обов'язково треба додати: нотаріальне посвідчення про законну правоспособність тих, хто підписав заяву, 2) нотаріальне посвідчення правдивости іх підписів [„подлинність“]; 3) два примірника завіренного ними зразку статуту; 4) 6 кар. 50 к. грішми на видатки по друкуванню оголошень

про заснування т-ва. Щоб зарегіструвати товариство, треба, правда кажучи, набратись досить клопоту, та ще й потратити карбованців 10 грошей, але завше слід надавати перевагу таким товариствам, бо реєстрація так чи інакше, а пригодиться товариству, особливо, коли йому треба буде побільшувати свої кошти.

Коли засновується товариство без юридичних прав, при проханні (заяві) губернаторові не треба прикладати статуту. Губернатор сам затвержує таке т-во, або передає заяву на розгляд „Губернського по д'єламъ объ обществахъ Присутствія“. І от, коли на протязі 2-х тижнів від того, як губернатор одібрав заяву, не буде одмовлено в затверженні т-ства, то воно може починати свою діяльність; як що прохання фундаторів т-ва не буде задоволено, „Присутствіє“ повинно вказати причини незатверження т-ва.

В заяві треба зазначити: 1) мету товариства; 2) наймення, прізвища по батькові, фамілії, званія й адреси впорядчників (досить 3-х осіб); 3) район діяльності; 4) порядок виборів распорядчика, або Правління, коли таке буде вибиратись, поповнення Правління новими членами, місце постійного пробування Правління чи распорядчика; 5) порядок вступу і вибування членів.

Нижче подається зразковий статут (по російському) бібліотечного товариства. Засновувати бібліотечне товариство можна не тільки разом з бібліотекою, а й до та після того, як одчиниться бібліотека.

За роз'ясненням ріжних питаннів в справі заснування бібліотек можна звертатись до українських т-ств „Просвіта“ та Харківського т-ва грамотності.

## Зразкові форми

прохань на відкриття безплатних бібліотек-читалень.

1. Форма прохання на відкриття бібліотеки приватними особами.

Его Превосходительству Господину

Губернатору.

Гербовая  
марка  
на 75 к.

Гербовая  
марка  
на 75 к.

такого-то

### ПРОШЕНІЕ

Желая открыть публичную бесплатную бібліотеку-читальню въ с. .... волости ... уѣзда .....

честь имъю покорнейше просить, Ваше Превосходительство, о разрѣшении мнѣ на открытие и содержаніе упомянутой бібліотеки-читальни и объ утвержденіи для нея .....

(такого-то) отвѣтственнымъ лицомъ.

Рік, місяць, число. Підпис та адреса.

2. Форма прохання на відкриття народної бібліотеки від сельської громади.

Его Превосходительству Господину  
Губернатору.

Гербовая  
арка  
на 75 к.  
Гербовая  
марка  
на 75 к.

Уполномоченного отъ  
сельского общества,  
волости

-нрп няетсікдю кттнжніе съвѣтникъ або Фанъ уѣзда  
правъ при прѣданнѣ земель губернаторовъ не трохъ при-  
кладати статутъ. Губернаторъ самъ за <sup>чмбозо</sup> имѣніе  
зѣръ неправъ. (такого-то)

## ПРОШЕНИЕ.

Представляя при этомъ приговоръ сельского общества, ..... волости, засвидѣтельствованный въ ..... волостномъ правлениі.

года ..... мѣсяца ..... числа за № .....  
и утвержденный г-номъ мировымъ посредникомъ [або  
"земскимъ начальникомъ"] ..... участка,  
..... уѣзда, честь имью покорнѣйше про-  
сить, Ваше Превосходительство, о разрѣшениі открыть  
въ с. ..... бесплатную народную бібліотеку-  
читальню, для отвѣтственнаго завѣдыванія которой  
избранъ ..... [треба зазначити званіе,  
імя, отчество та фамилію].

Підпис, рік, число, місяць і адреса уповноваженого.

3. Форма підписки особи, котра бере на себе відповідальність пр. бібліотеці—читальні.

## ПОДПИСКА.

Я, нижеподписавшийся, принимаю на себя ответственность по открываемой въ с. ..... волости ..... уѣзда ..... [таким-то] публичной бібліотекѣ читальнѣ и обязуюсь въ точности исполнять всѣ

какъ существующія, такъ и могущія впредь послѣдовать по этому предмету постановленія и правила.

Рік, місяць, число. Підпис, адреса.

*Статут бібліотечного т-ства в с. ....  
повіта ..... губ.*

§ 1. Общество имѣетъ цѣлью доставить мѣстному населенію возможность пользоваться бесплатнымъ чтеніемъ изъ библіотеки Общества.

§ 2. Общество имѣетъ право вступать въ договоры, владѣть движимымъ и недвижимымъ имуществомъ, а также приобрѣтать путемъ покупки, даренія или завѣщанія и иными способами, отчуждать, закладывать и продавать его и дѣлать займы по постановленію общихъ собраній членовъ, принятому большинствомъ  $\frac{2}{3}$  участниковъ собранія.

§ 3. Средства общества составляются изъ: а) членскихъ взносовъ; б) доходовъ отъ принадлежащихъ Обществу движимаго и недвижимаго имуществъ; в) постоянныхъ и временныхъ пособій изъ государственныхъ, земскихъ и иныхъ учрежденій; г) пожертвованій частныхъ лицъ и д) сбора съ лекцій, концертовъ и другихъ благотворительныхъ вечеровъ.

§ 4. Размѣръ членскаго взноса въ предѣлѣ отъ 10 к. до 1 руб. въ годъ опредѣляется общимъ собраніемъ членовъ Общества.

§ 5. Членами Общества могутъ состоять совершенолѣтніе, обоего пола, вносящіе ежегодно опредѣленный собраніемъ членскій взносъ.

*Приим'чаніе:* Лица не внесшія въ теченіе 2-хъ лѣтъ членскій взносъ, считаются выбывшими изъ Общества.

§ 6. Дѣлами библіотеки завѣдуютъ; 1) Собраніе Членовъ и 2) Совѣтъ.

§ 7. Общія собранія созываются по мѣрѣ надобности, во всякомъ случаѣ не менѣе одного раза въ годъ.

§ 8. Вѣдѣнію общихъ собраній подлежать: а) разсмотрѣніе и утвержденіе годового отчета, представляемаго совѣтомъ послѣ повѣрки ревизіонной комиссіей; б) утвержденіе сметы на будущій годъ; в) выборъ членовъ совѣта, ревизіонной и другихъ комиссій; г) разсмотрѣніе всѣхъ дѣлъ, выходящихъ за предѣлы компетенціи совѣта; д) разсмотрѣніе заявлений членовъ общества Общему Собранію.

§ 9. Предсѣдатель и секретарь Общаго Собранія избираются на каждомъ собраніи изъ числа прибывшихъ членовъ, исключая лицъ изъ состава Совѣта.

§ 10. Общія Собранія созываются предсѣдателемъ Совѣта:

- а) по постановленію Совѣта,
- в) по заявлению ревизіонной комиссіи,
- с) по письменному заявлению не менѣе 20 членовъ библіотеки,

§ 11. Собраніе считается состоявшимся, если на него прибыло не менѣе  $\frac{1}{10}$  части членовъ. Если собраніе не состоится за неприбытіемъ указанного числа членовъ, то назначается второе, не позднѣе, какъ черезъ 2 недѣли. Второе собраніе считается состоявшимся при всякомъ числѣ членовъ.

§ 14. Въ обязанности Совѣта входятъ: а) веденіе всѣхъ текущихъ дѣлъ согласно уставу и постановлениямъ общаго Собранія,

в) Завѣдываніе денежной и административной частью, наемъ прислуги; заботы объ отоплениі и освѣщеніи помѣщенія, веденіе денежной отчетности, установленіе правилъ о порядкѣ пользованія книгами, журналами, газетами, обѣ охраненіи имущества библіотеки и т. п.

- c) Представленіе общему собранію членовъ Общества годового отчета и проекта сметы,
- d) Исполненіе заявлений членовъ библіотеки относительно созыва Общихъ Собраний,
- e) Составленіе списковъ новыхъ книгъ, журналовъ и газетъ и выписка ихъ.

*Примѣчаніе.* При составленіи списковъ Совѣтъ принимаетъ во вниманіе желаніе подписчиковъ.

§ 15. Совѣтъ созывается, по мѣрѣ надобности, его предсѣдателемъ.

§ 16. Ревизіонная комиссія, а также другія комиссіи, состоящія при обществѣ, дѣйствуютъ согласно инструкціи, утвержденной общимъ собраніемъ членовъ.

§ 17. Ближайшее завѣданіе библіотекой Совѣтъ поручаетъ кому-нибудь изъ своихъ членовъ или библіотекарю и его помощнику.

§ 18. Учредителями Общества состоять (вказать званіе, ім'я, отчество, фамилію і адресу кожнаго фундатора; досить записати въ статут 3-хъ фундаторів).

§ 19. Настоящій уставъ можетъ быть измѣненъ не иначе, какъ по постановленію общаго собранія большинствомъ двухъ третей наличныхъ членовъ.

§ 20. Въ случаѣ прекращенія дѣятельности Общества, библіотека и другое имущество его поступаетъ, по усмотрѣнію общаго собранія членовъ, въ одно изъ просвѣтительныхъ обществъ губерніи.

# Показчик книжок до самоосвіти по українознавству \*).

## I. Українська історія.

Грушевський М. Ілюстрована історія України К 1911 р. Ціна 2 руб.

— Очеркъ истории украинского народа. К. Ціна 2 руб. 50 коп.

Єфименко Ол.—Історія українського народа Петр 1906. Вип. 1. Ціна 1 руб. 50 коп., вип. 2 — 1 руб. 50 коп.

Аркас М.—Історія України Русі. Вид. 2 ціна 2 руб. 60 коп.

Коваленко Г. Українська історія вид. 2 К. 1912 ціна 40 коп.

Грушевський М. Про старі часи на Україні. 1909 ціна 20 коп.

Грінченко Б. Оповідання з української старовини К. 1911 ціна 10 коп.

Загірня М. Про одружиння на Вкраїні в давні часи К. 1912 ціна 7 коп.

Грушевський М. Культурно - національний рух на Україні в XVI—XVII в. в. К. Л. 1912 ціна 1 руб. 35 коп.

\*) Показчик цей складено з більш поширених книжок, які можна легко добути по українських книгарнях. Крім того, богато цікавого матеріалу до самоосвіти по українознавству можно знайти по старих журналах— „Нова Громада“ (1906 р.), „Україна“ [1907 рік], Літературно-Науковий Вістник (до 1914 р.) „Дзвін“ (1913—14 р.), „Світло“ (1910—1914 р.), „Кіевская Старина“ (до 1906 р.), „Украинский Вестник“ (1907 р.). „Украинская Жизнь“ (з 1912 року.)

Грінченко Б. Братства і просвітня справа на Україні за польського панування до Б. Хмельницького К. 1908 ціна 5 коп.

Грушевський М. Про батька козацького Богдана Хмельницького К. 1909 ціна 25 коп.

Комаръ М. Оповідання про Богдана Хмельницького Петгр. 1903 ціна 8 коп.

Грінченко Б Іван Виговський, його життя й діла К. 1909 ціна 15 коп.

Яворницький Д. Як жило славне низове військо запорожське К. в. 2-й 1913 ціна 10 коп.

Дорошенко Дм. З минулого Катеринославщини. Коротка історія краю й його заселення К—в. 1913 ціна 10 коп.

Драгоманов М. Про українських козаків, татар та турків К. 1913 ціна 10 коп.

---

Франко Ів. Захар Беркут. Образ громадського життя Карпатської Русі в XIII ст. Л. 1902 ціна 60 коп.

Мордовець Д. Гетьман Петро Сагайдачний іст. оповідання К. 1909 ціна 20 коп.

Куліш П. Чорна Рада Од. 1906 ціна 50 коп.

Костомаров М. Чернігівка. Бувальщина XVII віку К. 1908 ціна 40 коп.

Кащенко А. Запорожська слава. Істор. оповідання П. 1906 ціна 25 коп.

— На руїнах Січи К—в. 1908 ціна 4 коп.

— Над Кодацьким порогом (про гетьмана Івана Сулиму) Істор. оповідання К. 1913 ціна 5 коп.

— Борці за правду. Істор. оповідання П. 1913 ціна 35 коп.

— Славні побратими істор. оповідання. Петгр. 1913 ціна 10 коп.

— Піл К рисунем істор. оповідання К. 1914 ціна 25 коп.

— У запалі боротьби історична повість П. 1914 ціна 50 коп.

— З Дніпра на Дунай. Оповідання з часів сканування запорожської Січи К. в. 1914 ціна 20 коп.

— Зруйноване гніздо історичне оповідання Л. Н. Вістник 1914 кн. 5 та 6.

Левицька З. При битій дорозі історична повість К. 1912 ціна 80 коп.

---

Галичина, Буковина, Угорская Русь М. 1915 ціна 1 руб. 40 коп.

Яриновичъ А. Галичина М. 1915 ц. 30 к.

Доманицький В. Про Галичину та життя галицьких українців К. 1909 ціна 12 коп.

— Про Буковину та життя буковинських українців К. 1910 ц. 10 коп.

Баладыженко К. Иллюстрированная история Галичины Петр. 1915 ц. 80 коп.

— Буковина и ея прошлое Петр. 1915 ц. 30 к.  
Д. Д. Угорська Русь К. 1914 ц. 5 коп.

Корольов В. Українці в Америці К. 1909 ц. 15 коп.

## II. Українська література.

Єфремов С. Історія українського письменства К. 1911 ц. 2 руб.

Франко Ів. Нарис історії українсько-руської літератури Л. 1910 ц. 1 руб. 80 коп.

Стешенко Ів. історія української драми К. 1909 ц. 1 60 коп.

Грушевський Ол. З сучасної української літератури К. 1908 ц. 80 коп.

Франко Ів. Южно-русская література [Энцикл. словарь Брокгауза и Ефрон.]

Сумцов М. Малюнки з життя українського народного слова. Х. 1910 ц. 1 руб.

Євшан М. Під прапором мистецтва Літератур. критичні статті К. 1910. ц. 60 коп.

Єфремов С. Між двома душами [про Миколу Гоголя] К. 1909 ц. 5 коп.

— Фатальний вубзол. [про В. Короленка]. К. 1910. ц. 20 коп.

Василько А. Українська література і кріпацтво. К. 1911. ц. 5 коп.

Кревецький Ів. Коріфеї російської критики і українське письменство. К. 1911 ц. 25 коп.

Грінченко Б. Оповідання про Ів. П. Котляревського. К. 1911. ц. 5 коп.

— Оповід про Гр. Квітку—Основьяненка Х. 1902 ц. 3 коп.

Комаров М. П. Морачевський та його переклад. св. Євангелія Од. 1913. ц. 12 коп.

Гринченко Б. Оповідання про Євгена Гребінку. Петр. 1902. ц. 2 коп.

Коваленко Г. Євг. Гребінка (У столітні роковини його народження) Л. 1901 ц. 4 коп.

Драгоманов М. М. і Костомаров Л. 1905 ц. 8 коп.

Плевако М. Життя та діяльність М. Шашкевича Х. 1911 ц. 7 коп.

Єфремов С. Шевченко. Збірка К. 1914 ц. 1 руб.

Єфремов С. Марко Вовчок Літературна характеристика К. 1907 ц. 10 коп.

Кониський О. Тарас Шевченко-Грушівський Хроніка його життя том. 1 та 2 Л. 1901 ц. 4 руб.

На спомин 50-х роковин смерти Т. Шевченка. Від комітету по упорядкованню Шевченківських свят у Москві М. 1912 ц. 1 р. 50 коп.

Єфремов С. Т. Шевченко. Життя його та діла К. 1908 ц. 10 коп.

Гетьманець Гр. Хто такий Тарас Шевченко К. 1914 ц. 5 коп.

Сірко Ф. Т. Шевченко, його думки про громадське життя. Льв. 1906 ц. 30 коп.

Дорошенко Д. На громадській роботі (про Куліша П.) Петр. 1906 ц. 3 коп.

Пчілка О. М. П. Старицький К. 1909

Єфремов С. Співець боротьби і контрастів (про Ів. Франка) К. 1913 ц. 75 коп.

Сьогобочний Гр. Про життя Павла Грабовського Петр. 1908 ц. 6 коп.

Комаров М. Т. Шевченко въ літературѣ и искусствѣ. Од. 1913 ц. 75 коп.

Над могилою Б. Грінченка. Автобіографія, похорони, спомини, статті К. 1910 ц. 50 поп.

Єфремов С. Борис Грінченко Про життя його та діла. Петр. 1912 ц. 12 коп.

Плевако М. Життя та праця Б. Грінченка. К. 1911 ц. 12 коп.

Чистому серцем. Пам'яти Василя Доманицького. К. 1912 ц. 40 коп.

Могилянський М. Художник слова. Пам'яти М. Коцюбинського. Петр. 1915 ц. 10 коп.

Жигмайло Л. Мих. Коцюбинський. Спроба характеристики. К.—в 1915 ц. 8 коп.

Єфремов С. Гнучка чесність [про В. Винниченка]. К. 1909 ц. 5 коп.

— Літературний намул [про В. Винниченка] К. 1908 ц. 15 коп.

— Муза гніву та зневірря [про О. Олеся] К. 1910 ц. 8 коп.

Василько А. Вічна казка К. 1911 ц. 5 коп.

Єфремов Серед сміливих людей. З. сучасн. письменства К. 1911 ц. 20 коп.

### III. Українська мова.

Грінченко Б. Словарь української мови. 4, томи. К. 1909. Ціна 8 руб.

Дубровський В. Українсько-російский словник. К. 1914. Ціна 75 коп.

Уманець. Російсько-український словар. Льв. 1894. 4 томи. Ціна 7 руб.

Тимченко Є. Російсько-Український словарь Том. I—Ціна 2 руб, том II—ціна 1 руб 50 к

Доманицький В. Словарик К. 1906 ц. 20 к.

Тимченко Є. та Михальчук К. Програма до зборання діалектичних одмін української мови К. 1910 ціна 1 руб.

Пилипович М. Де-шо про сучасну стадію розвитку української літературної мови. К. 1913 ціна 10 коп

Стешенко Ів. Про українську літературну мову К. 1912 ціна 12 коп.

Грінченко Б. Три питання нашого правопису К. 1908 ціна 15 коп.

Чикаленко Є. Розмова про мову К. 1907 ціна 2 коп.

### IV. Українська школа та українські шкільні підручники.

I.

Грінченко Б. На безпросвѣтномъ пути К. 1907 ціна 25 коп.

— Якої нам треба школи К. 1907 ціна 4 коп.

— Народні вчителі ѹ вкраїнська школа К. 1906 ціна 4 коп.

Грушевський М. Про українську мову і українську школу К. ціна 10 к.

Прокопович В. Народня школа й рідна мова на Україні К. 1914 ціна 5 коп.

Буда С. За український університет К. 1912 ціна 10 коп.

Грушевський М. Справа українських катедр і наші наукові потреби К. 1907 ціна 15 коп.

Русова С. Нова школа К. 1914 ц. 4 коп.

Черкасенко С. Шевченко і діти. Шевченко педагогом К. 1914 ціна 5 коп.

Волох С. По дорозі до рідної школи К. 1912 ціна 7 коп.

Тодосієнко С. Розмова про школу К. 1912 ціна 4 коп.

Шелухін С. Школа за 2000 років до наших часів К. 1911 ціна 10 коп.

Чепіга Я. Проблеми виховання й навчання К. 1913 ціна 75 коп.

Вержбицький А. Прикмети розумової талантливості школярів П. 1907 ціна 5 коп.

Панасенко, В сучасній школі К. 1914 ціна 5 коп.

— Мрія Шкільна будівля К. 1908 ціна 8 коп.

— Приступ до школи К. 1908 ціна 5 к.

— Рада шкільна К—в 1908 ц. 8 коп.

— Програма шкільних рукоместств Од 1910 ціна 8 коп.

— Школа і культура К—в 1911 ціна 20 коп.

II.

Грінченко Б. Українська граматка до науки читання й писання К. 1907 ціна 15 коп.

Неводовський Т. Українська школа. Граматика з малюнками К. 1906 ц. 25 коп.

- Норець. Граматка. Український букварь з малюнками К. 1906 ц. 15 коп.
- Русова С. Український букварь. Петр. 1906 ц. 10 коп.
- Черкасенко С. Граматка П. 1907 ц. 5 к.
- Базилевич О. Рідна мова. Український букварь П. 1906 ц. 20 коп.
- Білоусенко О. Вінок. Читанка для дітей молодшого віку М. 1910 ц. 1 руб. 20 коп.
- Грінченко Б. та М.—Рідне слово. Читанка К. 1912 ц. 70 к.
- Черкасенко С. Рідна школа. Перша читанка Петр. 1912 ц. 45 коп.
- Хуторний Т. Читанка. Перша книжка після граматки К. 1907 ц. 35 коп.
- Тимченко Є. Українська граматика Частина I К. 1906 ц. 60 коп.
- Залозний П. Коротка граматика української мови Частина I К. 1912 ц. 20 к. Частина II ц. 30 коп.
- Шерстюк Гр. Коротка українська граматика для школи Частина I П. 1907 ц. 20 коп.
- Українська граматика Частина II Складня К. 1913 ц. 25 коп.
- Левицький Іван. Граматика українського язика Частина I К. 1914 ціна 80 коп.
- Голоскевич Г. Український правописний словничок Петр. 1915 ц. 25 коп.
- Огієнко ів. Українська граматична література К. 1908 ц. 5 коп.
- Кониський О. Арихметика або щотниця П. 1908 ц. 10 коп.
- Степовик О. Арихметика або щотниця за для самоосвітий школи Частина I П. 1908 ц. 30 коп.
- Частина II П. 1909 ц. 40 коп.
- Русова С. Початкова географія Петр. 1911 ц. 35 коп.

Рудницький С. Коротка географія України К. 1910 ц. 75 коп.

Лисенко М. Збірник українських пісень для школи. Випуск I до VII.

Чернецький С. Шкільні співи для виховання дітей К. 1913 ц. 50 коп.

## V. Національне питання й громадське життя.

Украинский вопросъ. М. 1915 ц. 1 р.

Грушевський М. Освобождение Россіи и Украинскій вопросъ П. 1907 ц. 1 руб.

— Украинство въ Россіи, его запросы и нужды Петр. 1906 ц. 25 коц.

Императорская Академія Наукъ. Объ отмѣнѣ стѣсненій малорусскаго печатнаго слова К. 1913 ц. 20 к.

Драгомановъ М. Политическая сочиненія. Центръ и окраина М. 1908 ц. 2 руб. 50 к.

Великорусский интернациональ и польско-украинскій вопросъ Каз. 1907 ц. 50 коп.

— Чудацькі думки про українську національну справу К. 1913 ц. 60 коп.

Лозинський М. Польський та руський революційний рух і Україна К. 1908 ц. 35 коп.

Єфремов С. Новий документ до старих позивів К. 1912 ц. 15 коп.

Грінченко Б. Національна та інтернаціональна ідея К. 1906 ц. 15 коп.

— З громадського життя на Україні Петр. 1909 ціна 20 коп.

Єфремов С. Бюрократическая утопія. Русское Богатство 1910 III.

— Внѣ Закона. Рус. Бог. 1905 I.

Грушевський М. З біжучої хвилі. Статті К. 1908 ц. 50 коп.

- Грушевській М. Наша політика Льв 1911  
ціна 60 коп.
- Понятенко П. Культура, національність та  
асемілляція в іх взаємних стосунках К. 1912 ц 20 к.
- Понятенко П. Національність в освітленню  
законів спадковості К. 1913 ц. 75 коп.
- Шелухін С. Значіння рідної мови для на-  
родності й творчості К 1911 ц. 10 к.
- Порш М. Про автономію України К. 1907  
ціна 15 коп.
- Порш М. Україна в Державному бюджеті.  
Стаття в збірнику Сіромахи „Про фінансову науку“  
К. 1909 ц. 50 коп.
- Юркевич Л. Національна справа і робитниц-  
тво К. 1912 15 к.
- Левинській В. Нарис розвитку українсько-  
го робітничого руху в Галичині К 1914 ц. 80 к.
- Петлюра С. Українська соціал-демократична  
парція в Австрії К. 1907 ц. 20 коп.
- Грушевській М. Про українську мову і  
українську справу К. 1907 ц. 12 к.
- Грушевській М. Изъ польско-украинских  
отношений Галиции Петр. 1907 ц. 30 к.
- За українській маслак (В справі Холмщини)  
К. 1907 ц. 6 к.
- Білоусенко О. Холмська справа К. 1909  
ціна 5 коп.
- Єфремов С. Єврейська справа на Україні  
К. 1909 ц. 15 к.
- Сьогобочний Г. Чим шкодять нам євреї  
К. 1907 ц. 3 к.
- Порш. Із статистики України К. 1907 ц. 20 к.
- Нольде. Автономія України з історичного  
погляду.
- Весь світ в українській справі К. 1908  
ціна 50 скоп.

Тершаковець М. Галицько-руське літературне відроджене Льв 1908 ц. 1 р. 60 коп.

Терлецький О. Москвофіли й народовці в 70-х роках Льв. 1902 ц. 15 к.

Чубинський М. Українська національна ідея і єя правовыя постулаты М. 1913 ц. 15 к.

Єфремов С. За рік 1912-й К 1913 ц. 1 р.

Дорошенко В. Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові К. 1914 ц. 30 к.

Коваленко Г. Чим шкодять нам мазепинці Петр. 1914 ц. 3 коп.

## Проф. М. В. Грушевський.

(З нагоди його ювілею.)

В 1885 році в літку в газеті „Діло“ з'явилось перше сповіданнє М. Грушевського тоді ще 19 літнього юнака, „Бех-аль Джугур“ а через п'ять літ в Київських „Універсітетських извѣстіях“ перша його наукова праця „южнорусскіе господарскіе замки в половинѣ XVI вѣка. Историко статистической очеркъ.“

Таким чином на цей 1915 рік припадає тридцятилітній ювілей літературної і 25 літній наукової праці нашого шановного професора. Ми не належимо до тих щасливих народів, які можуть гучно справляти свята на честь своїх видатних і заслужених діячів, ми навіть не можемо в данний момент одмітити цей видатний ювілей в пресі, бо її у нас знищено, і тому, хто заслуговує всенародного признання, вінків слави, тріумфу, присвячуємо лише кілько рядків в календарі..

Така наша дійсність ..

Се та дійсність проти якої на протязі 30 літ вів безупинно боротьбу наш ювілянт, до боротьби з якою

закликав і нас; се та дійсність, не усунувши якої ми не зможемо йти далі до кращої будучини.

І особливо стає нам це ясним тепер, коли ми можемо сміло і гордо сказати „хто ми“, коли ми тим, що звали нас „безбатченками“ можемо сказати: „неправда, ми не безбатченки, ми маємо свою отчизну, своє славне минуле. Ми маємо свою історію“.

Своєю невпинною працею наш велітень проф. М. Грушевський розбив ті заковані скрині, де були замкнені документи нашого життя. Він знайшов „пропавші грамоти“ і показав не тілько нам, а й чужинцям „Історію України Руси“.

Ся колосальна праця, на яку поклав наш вчений кращі роки свого життя зробила його ім'я бессмертним, вонаж обезсмертила і той народ, над яким так довго примари носились і гудів похороний дзвін. І ми знову кажемо, що ніхто не може вже сказати, що народу українського немає. Ні, він єсть і стоїть на міцному історичному ґрунті.

„Історія України-Руси“ це єсть головна праця яку дав своєму народові проф. Грушевський. Це єсть той велітенський дуб, який корінням сягає в глубину далекого історичного минулого, а віттям прагне до сонця горячого в повітря вільне.

І ми не помилимось, коли скажемо, що в особі проф. М. Грушевського ми маємо першого нашого історика, який звязав міцно давно минуле з сучасним. І здається досить би було цієї праці, щоб ім'я проф. М. Грушевського стало великим і славнозвістним. Але цією працею він не обмежився. Не тільки літописцем істориком явився він до нас. Не заховався він в кабінеті од сучасного життя, а виступив в ньому найактивнішим працьовником. І куди ми не глянули, де б не побачили наші культурно-національ-

ні придбання—скрізь бачимо головним робітником в ділах тих проф. М. Грушевського. Трудно тут навіть переказати все те що зроблено ним. Він являється головним діячем Галичини і України російської. Завдяки йому у Львові виростає „Наукове товариство ім. Шевченка“ на таку височінь, що з ним рахується культурна Європа і надає йому значіння першої української академії наук; завдяки йому народжується в Київі „Українське Наукове Товариство“ і проводить свою працю, він видає ряд наукових праць, видає і редактує журнали „Літературно-Науков. Вістник“ „Україну.“ „Село“ і т. д.

Печать його праці лежить на всьому що наближає нас до національної волі. Не криється не ховаючись він робить це діло; робить не дивлячись на зграї „чорних воронів“, які чекали весь час на те щоб вихопити його з життя живого.

Тепер його голосу ми не чуємо... В далекому заслані він. Але та далечинъ не може порвати тих духовних звязків які утворилися між ним і Україною. І перебуваючи там—він між нами. І ми віримо що наші бажання, наш голос:

„Живи на славу країни наш лицарю чесний“ він відчуває своїм серцем.

Б

Джура.

Державна історична  
БІБЛІОТЕКА УРСР

Мів. 343

# В Українській Книгарні „Слово“.

Катеринослав, Полицейська, 59.

Можна діставати таки книжки.

## А. КАЩЕНКА:

Запорожська слава . . . .	ц. 25 к.
Борці за правду . . . .	ц. 35 к.
У запалі боротьби . . . .	ц. 50 к.
Славні побратими . . . .	ц. 10 к.
Під Корсунем . . . .	ц. 25 к.
Над Кодацьким порогом . . . .	ц. 5 к.
З Дніпра на Дунай . . . .	ц. 20 к.
На руїнах січі . . . .	ц. 4 к.
Дим . . . .	ц. 5 к.
Зоря нового життя . . . .	ц. 30 к.
Казка про рибалку и рибку А. Пушкіна	ц. 4 к.

## Видання Т-ва „Просвіта“ у Катеринославі.

1. Д. Яворницький Як жило славне запорожське низове військо. 2-че вид. . . . ц. 10 к.
  2. Д. Дорошенко з минулого Катеринославщ. ц. 10 к.
  3. Б. Грінченко. Чудова дівчина та інши Оповід . . . . ц. 35 к.
  4. Черняхівський. Шевченко і Славяноф. ц. 5 к.
  5. Портрет Т. Шевченко. Розмір. 34×24 с. ц. 5 к.
  - Звідомлення „Просвіти“ за 1912 і 1913 р. по 10 к.  
за 1914 р. ц. 30 к.
- Склад виданнів Т-ва „Просвіта“ у Катеринославі: Книгарня „Слово“ Полицейська, 59.

## Українська Палітурня С. Ф. Варкути.

Катеринослав, Первозвановська, 37.

50K

## Склад календаря в Українській Книгарні „СЛОВО“

Катеринослав, Полтавська, 59.

Великий вибір українських книжок і нот.  
Великий вибір посуду майстерні О Білоскурського  
і інших. Рушники, плахти і вишивки.

Приймається передплата на всі часописи.

## Українська Книгарня.

Харків, Петровський пер. 18.

Великий вибір українських книжок, карток, нот,  
малюнків і продаж кустарних виробів.

В гуртованні її зднаниі сила, и поступ наперед.

Споживач!

Гуртуйтесь у Т-во.

[СОЮЗ].

Товариства!

Гуртуйтесь у спіл-  
ки - союзи.

## Катеринославське Т-во Споживчих Товариств.

### АДРЕСА

(Катеринослав, Полтавська вул. № 38. Тел. 24-69.)

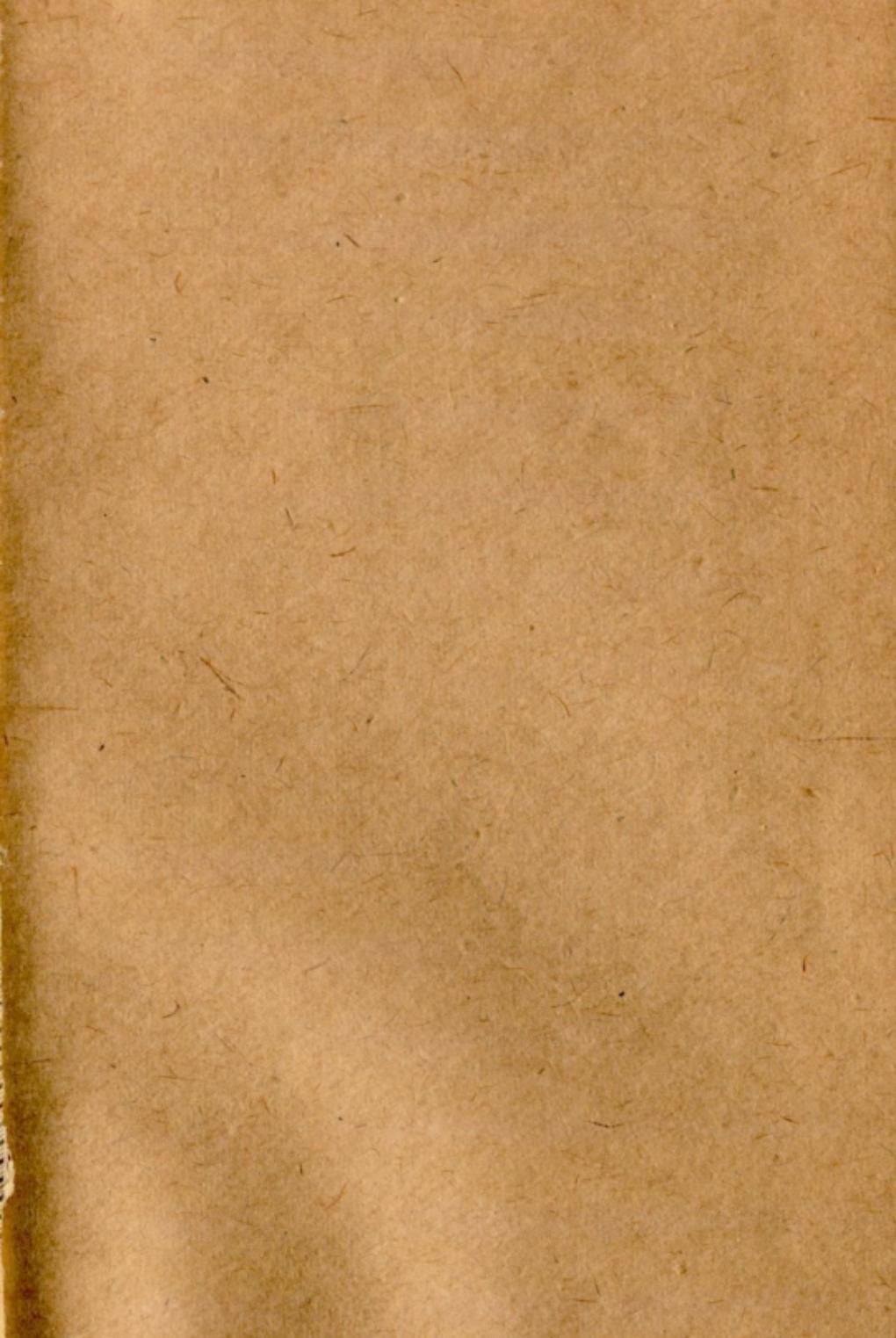
- 1) Веде операції по закупці **усіхого** краму для своїх членів и не членів споживчих товариств.

### (Організовує власний склад краму).

- 2) Постачає потрібні споживчим товариствам щото-  
водні **книги** и **бланки** нейлегшої системи,  
квитки-чеки „Ріжнобокий контроль“ и ко-  
оперативну літературу.
- 3) Висилає листи проект статуту споживчих това-  
риств бажаючим організовать Т-во и дас  
ріжні поради по організації и веденню  
справ у товариствах

**Ножне споживче Т-во, котре закуповує краму Кате-  
ринославі, мусить бути членом Катеринославського  
Союзу споживчих Т-в.**

*Правління.*



PRN1645



